

TAMO GDE PRESTAJE KOPNO, POČINJE ŽIVOT...

RONILJAČKI

SVET

SEPTEMBAR-DECEMBAR 2006

AVION KOD RTA KABALA:
SPITFIRE MK IX

SUPER TEST:
SEA SPRINTER
VS
MAKO

neke stvari, Jednostavno
TRAJU...

prodavnica ronilačke opreme

DURANTE

Sutomore, Vuka Karadžića G3

085/373-701

NOVO!

"Green Galore Inspiration"

strip "RONJENJE"

KURS RONJENJA U STRIPU

PORUDŽBINE: 063 65 00 75

Impresum:

Izdavač: PRINT ART, Pančevo

Glavni odgovorni urednik:

Janez Kranjc

Zamenik glavnog urednika:

Dragan Gagić

Tehnički uređenje:

Redakcija časopisa

Direktor marketinga:

Ivana Orlović

Filmovanje:

INFINITY, Pančevo

Štampa:

PRINT ART, Pančevo

Saradnici:

Tijana Zec, Milorad Đuknić, Božana

Ostojić, Petar Počuča, Đorđe

Branisavljević, Živojin Milanović,

Vlatko Taleski, Slobodan Baranjin,

Aleksandra Komaricki, Željko

Dragutinović, Mirko Bevenja

Kontakt:

ronilackisvet@yahoo.com

+381 63 770 66 70

Naslovna strana:

foto: Ivana Orlović - Kranjc

CIP - katalogizacija u publikaciji

Narodna biblioteka Srbije, Beograd

RONILAČKI SVET

ISSN 1452 - 1091

COBISS.SR - ID 123507980

PADI

INFORMACIJE:

011 322 84 28

063 848 59 85

X Festival podvodnog filma u Beogradu

Deset godina je prošlo kao tren ...

Od male sale bioskopa REX, pa do prepunih sala Doma omladine u svim projekcijama. Od pokušaja da se širem auditorijumu pokaže delić lepote podmorja, pa do jednog od najvećih i najznačajnijih festivala podvodnog filma u celom svetu. Beogradski festival je proteklih deset godina preleteo koracima od sedam milja, da bi danas, s pravom bio uvršten u sam vrh svetskih događaja ove vrste.

Publika će ove godine ponovo zaroniti u mrak bioskopskih dvorana Doma omladine i Muzeja Jugoslovenske Kinoteke u Beogradu, od 8. do 14. decembra. Program Festivala će se odvijati u dva dela. Od 8. do 10. decembra projekcije će biti u Domu omladine, a od ponedeljka 11. do četvrtka 14. decembra, podvodni filmovi će biti prikazivani u Kinoteci.

Osim projekcija, Festival će biti obogaćen dodatnim sadržajima. Podvodni fotograf Vladan Milisavljević će predstaviti svoje najnovije radove na samostalnoj izložbi u holu Domu omladine. Na istom mestu će biti i velika izložba dečjih crteža na temu "Neka vode uvek budu čiste". Tradicionalni konkurs za idejno rešenje plakata festivala ponovo je privukao veliki broj studenata Akademije primenjenih umetnosti, pa će posetioci biti u prilici da ponovo vide inventivne i maštovite plakate.

U prostoru Muzeja Jugoslovenske Kinoteke biće otvorena izložba umetničkih slika slikarke Tatjane Pirović-Stefanović pod nazivom "Snovi potonulog sveta".

Na festival će i ove godine doći značajni stvaraoci podvodnog filma iz celog sveta. Veliki prijatelj Beogradskog festivala gospodin Danijel Mercier (Predsednik festivala iz Antiba) će ove godine ponovo posetiti Beograd. Tu će biti, zatim, Andrea i Ralf Kiefner autori iz Nemačke koji rade za poznatu televizijsku kuću WDR. Iz Holandije dolazi Edward Snijeders donoseći tri ostvarenja. Danny Van Belle i Bualoi Philathet su i od ranije poznati beogradskoj publici koja će ove godine moći da pogleda njihova tri ostvarenja. Veliko interesovanje vlada za film "Viški brodolomi" čiji autor Marino Brzac, po zanimanju profesionalni ronilac na festival dolazi direktno sa naftne platforme. Da vredi učiti od najboljih dobro je poznato, pa će tako u Beogradu biti i Elena Gushchina (potpredsednik festivala iz Moskve) i Seveda Alankus (Festival sa Severnog Kipra). Pokrovitelj GRAND PRIX Festivala ove godine je DIPLAD Int., Španija koji će predstaviti Enrique Rubio.

Domaći autori nastupiće sa više filmova. Dragan Milutinović u koprodukciji sa Deborah Metcalfe prikazaće dva filma: "Fasten your weightbelts" i "Tirn Ail - Diferent World". Višestruki pobednik u domaćoj konkurenciji Vlatko Taleski nastupiće sa filmom "Krupajsko vrelo". Prvi put videćemo i

MEĐUNARODNI
FESTIVAL
PODVODNOG
FILMA

će se održati od 8. do 14. decembra u
Domu Omladine i Muzeju Jugoslovenske Kinoteke
u Beogradu

Program festivala će se odvijati u Domu omladine
(8.-10. decembra), petak, subota i nedelja
(projekcije filmova od 19 i 21 čas)

Od ponedeljka zaključno sa četvrtkom (11.-14. Decembar)
projekcije su u Kinoteci. (19 i 21 čas)

International
UNDERWATER
FILM
FESTIVAL
BEOGRAD

film Petra Bojovića "Kad mogu delfini ...", dok će Aleksandar Todorović prikazati dva kratka filma "The Massage" i "The Night".

U svakom slučaju žiri će imati pune ruke posla, a najbolje filmove ćemo moći da pogledamo u nedelju 9. decembra od 21.00 časova, posle svečane dodele nagrada.

Više informacija možete pronaći na adresi www.kpa.co.yu

2. Submania Apnea kup

DEEP STAR ekipno treći

U Zagrebu je u subotu 11.11.2006, na bazenu Utrina, u organizaciji Ronilačkog kluba Submania i Zagrebačkog ronilačkog saveza održan 2. Submania Apnea kup. Takmičenje je održano po AIDA standardima i takmičilo se u tri discipline: Statika, Dinamika s perajima i Dinamika bez peraja. U muškoj konkurenciji učestvovala su 23 takmičara, dok je ženska konkurencija brojala samo 9 takmičarki. Pored

domaćina iz Hrvatske, došli su i takmičari iz Slovenije, Srbije i Grčke. Prijavljeni Mađari se nisu pojavili zbog bolesti. Na takmičenju su postignuti izuzetni rezultati od kojih moramo izdvojiti nacionalni rekord Karle Fabrio u DNF koji sada iznosi 125 metara. Karla je ujedno i ukupna pobednica u ženskoj konkurenciji ispred Lidije Lijić (Hrvatska, 106,3 bodova) i Julijane Josifov (Srbija, 87,2 bodova). U muškoj konkurenciji najbolji je bio slovenac Miha Pribošič (132,1 bodova), ispred Hrvata Slavena Čubrića (123,3 bodova) i Grka Manosa Iatruoua (117,1 bodova). U klupskoj konkurenciji pobedila je ekipa RK

Geronimo iz Zagreba. Drugo mesto pripalo je ekipi RK Submania (Zagreb) a treće ekipi Deep Star (Srbija). Prvoplasiranima u ukupnom poretku u muškoj i ženskoj konkurenciji vredne nagrade dodelio je sponzor takmičenja- Prodavnica ronilačke opreme Subfanatik. Organizacija takmičenja bila je na zadovoljavajućem nivou i takmičenje je prošlo bez incidenata. Ekipa Deep Star-a iz Srbija ostvarila je odlične rezultate i možemo se nadati sve većem uspehu naših ronioaca na dah na budućim takmičenjima.

SOPAS

Seminar ronilačkih instruktora

Savez Organizacija Podvodnih Aktivnosti Srbije (SOPAS) je početkom novembra organizovao seminar ronilačkih (CMAS) instruktora, na izletištu Devojački Bunar u blizini Pančeva. Akciju je osmislila Nastavna komisija saveza, kao jednu vrstu radnog sastanka (okruglog stola) na kome se raspravljalo o modernizaciji i usavršavanju Uslova Za Obuku Ronilaca (UZOR). Skup je otvorila predsednica SOPAS-a gospođica Božana Ostojić. Seminar je trajao tri dana. Radilo se u grupama, gde su medijatori grupa bili instruktori sa najvišim kategorijama i sa najviše iskustva. Nakon detaljne analize UZOR-a grupe su zauzele stavove, koje su medijatori posebno izložili. Poslednjeg dana seminara, instruktor Zoran Radoičić (I3) je predstavio nastavni program rada za instruktorski Nitrox kurs. Opšte mišljenje prisutnih ronilačkih instruktora je da bi svakako trebalo nastaviti sa organizovanjem ovakvih skupova.

Prvi ronilački forumski portal u Srbiji

Akademija
Ronjenja

Čitajte
Pijite
Pitajte
Odgovarajte
Saznajte
Raspravljajte

www.akademijaronjenja.com

Avion kod rta Kabala: SPITFIRE Mk IX

Legenda postala stvarnost!

Posljednjih petnaestak godina među ronionicima kruži priča o misterioznom avionu koji se nalazi u podmorju Boka kotorskog zaliva. Legenda je postala stvarnost 8. septembra 2006. godine. Toga dana, Dragan Gačević, instruktor ronjenja i vlasnik DC „Marina“ iz Herceg Novog bio je nagrađen za svoje četvorogodišnje traganje. U neposrednoj blizini mesta Rose, naspram rta Kabala, pronašao je misteriozni avion.

Početak septembra sam dočekao u Baru, uživajući sa prijateljima u ronjenju za svoju dušu. Sezona se završila i lagano smo se spremali za povratak u Beograd. Kasno popodnevnu siestu prekinula je zvonjava mobilnog telefona. Na vezi je bio Dragan Gačević. U bujici reči oduševljenja, registrovao samo one najbitnije: „Našao sam ga!“ Priče koje smo godinama slušali, konačno su dobile svoju potvrdu, na najbolji mogući način. Nažalost, već sutradan sam morao da krenem za Beograd tako da zaron na ovoj lokaciji tada nije bio moguć. Ovo otkriće je izazvalo burne reakcije u ronilačkoj javnosti. Na prvom srpskom ronilačkom forumu (www.akademijaronjenja.com) reakcije su bile podeljene, od totalnog oduševljenja do poređenja sa gomilom kalcificirane gvoždurije. Takođe veoma su se podelila mišljenja o kom se tipu aviona radi. Neki su tvrdili da je u pitanju američki lovac Mustang, drugi su bili ubeđeni da je olupina na dnu britanski Spitfire, dok su treći u njemu videli nemačkog Mesersshmit-a. Našoj ekipi je ostalo samo jedno: da se uputi put Rosa i zaroni na lokaciju.

Susret sa istorijom

Krajem septembra u Rosama je bilo mirno. Tek po neki zalutali turista i par meštana koji su dokoličarili na rivi. Dočekalo nas je toplo ali oblačno vreme i

Ko je Dragan Gačević?

Rođen je 25.02.1957. godine u Pljevljima. Po završetku srednje Mornaričke tehničke vojne škole 1977. godine otišao je u 82. Pomorski centar u Divuljama, gde je ostao i radio na poslovima ronioca sve do maja 1985. godine. U legendarnom 82. Pomorskom centru stekao je veliko iskustvo u ronjenju na otvoreni, poluzatvoreni i zatvoreni krug. Na Institutu podvodne medicine u Splitu, završio je kod dr. Stracimira Gošovića kurs za ronjenje na gasne mešavine i kiseonik, a 1985. godine i kurs podvodne medicine. Takođe, završio je i obuku za izvođenje ronjenja i ronilačkih radova sa teškom ronilačkom opremom. U junu 1985. godine prelazi iz Splita za Kumbor gde radi kao zapovednik jednog od brodova Ratne mornarice, a 1988. godine završava kurs za Lakog ronioca Instruktor. Po izlasku iz Ratne mornarice, osniva preduzeće „Marina“, a 1993. i istoimeni ronilački klub. U četvorogodišnjem mandatu bio je predsednik RS Crne Gore. Prateći svetske trendove i stalno se usavršavajući ulazi SSI. Danas je Instruktor Trainer i veoma je zadovoljan ovom asocijacijom i svojim statusom u njoj. Posljednjih godina Gačević je pažnju javnosti privukao spektakularnim ekspedicijama na Zentu, otkrićem potopljenog broda Maria Pompei, i naravno, ponovnim pronalaskom olupine britanskog lovca Spitfire.

more ravno poput ogledala. Bili smo veoma nestrpljivi da pređemo sa druge strane i uronimo u zemlju čuda. Dragan Gačević nas je dočekaao na svom brodu NORMA II. Opremu smo ukrcali i vrlo brzo isplovili. Od pristana u Rosama do pozicije potopljenog aviona ima nekih desetak minuta vožnje. Sidrimo se na nekih 250-300 metara od obale. Ispod nas je dno na dubini od 32 metra. More je toplo, 20° Celzijusa. Primećujem da je vidljivost na površini prilično slaba, svega nekoliko metara. Pomislih, valjda nismo toliki maleri da nećemo moći da napravimo snimke. Poslednje provere i

krećemo u zaron. Nakon svega pet metara vidljivost se drastično popravlja! Izgleda da je Posejdon ovog puta ipak dobre volje. Zaranjamo u plavetnilo i već na 15 metara počinje da se primećuje dno. Postaju uočljivi rasuti delovi aviona. Stižemo do dna. Instrumenti pokazuju tačno 32 metra ispod površine. Dno je ravno, šljunkovito i na sreću bez mulja i podvodnog rastinja. Delovi aviona su rasuti u krugu od 40 metara. Prema ranije dogovorenom planu, ronilački parovi kreću u različitim smerovima, da ne bi mutili jedni drugima vodu. Jasno prepoznajem motor, stajni trap, horizontalne stabilizatore, veliki vertikalni stabilizator sa ostatkom trupa i repnim točkom. Malo dalje stoji jedno krilo i jedan impozantni dvadeset milimetarski Hispano top kojim je avion bio naoružan. Počinjem da snimam. Blic moga Nikonos-a osvetljava ostatke jedne ratne drame. Svaki detalj mi

je zanimljiv i pažljivo se trudim da što više toga dokumentujem. Vreme neverovatno brzo prolazi. Kompjuter je odavno propištiao najavljujući ulazak u dekompresiju. Primećujem da nedostaje kabinski deo trupa – kokpit aviona. To me čudi, jer je taj deo letilice najčvršće izrađen da bi pilot bio što bolje zaštićen. Proveravam kompjuter i zalihe vazduha, pa konstatujem da je krajnje vreme da se krene u izron. Na uzbudljivim zaronima

vreme uvek brzo proleti. Čekajući na dekompresionom zastanku, plavetnilu, razmišljam kako nekada moćna mašina i u to vreme čudo tehnike, nakon toliko vremena provedenog pod vodom i dalje izaziva uzbuđenje pri susretu sa njom. Na površini cela ekipa je oduševljena. Pričamo u glas razmenjujući utiske. Uostalom kao i posle svakog dobrog zarona.

Deo drugi: Muzej Vazduhoplovstva

Nakon par dana sedim pred monitorom računara i obrađujem fotografije koje smo snimili. Manje – više zadovoljan sam snimljenim materijalom. Međutim moje

skromno poznavanje istorije avijacije mi se čini nedovoljnim da bi sa sigurnošću identifikovao letilicu. Odlučujem da se konsultujem sa vrhunskim poznavacima iz ove oblasti, a ko bi to mogao znati bolje od stručnjaka iz Muzeja Vazduhoplovstva u Beogradu? Spremio sam materijal i zaputio se u Surčin.

Pravi čovek za ovu priču zove se

Aleksandar Kolo, stručnjak za avione iz Drugog svetskog rata. Pogledavši fotografije koje smo napravili, trebalo mu je deset sekundi da kao iz topa kaže: „Nema greške, ovo je Spitfire Mk IX!“ Ova tvrdnja je i praktično potvrđena kada smo se popeli u izložbeni prostor muzeja. Tu smo na licu mesta upoređivali snimljene fotografije sa pravim Spitfire-om. Poklapanja su bila stoprocentna. Svi oni, pod morem rasuti delovi počeli su da se sklapaju u mojoj glavi. Na prvi pogled apstraktni oblici počeli su da dobijaju svoju namenu. Oduševljen otišao sam iz muzeja, uz dogovor da se za par dana ponovo čujem sa Aleksandrom Kolom. Nakon nekoliko dana Aleksandar se javio: „Čuo sam se sa jednim svojim prijateljem u Londonu, pa smo zajedno malo kopali po arhivama. Mislim da bi mogli da

rekonstruišemo šta se dogodilo!“

Rose-Beograd-London

“Ova podvodna lokacija je poznata u stručnim krugovima već izvesno vreme. Otkrio ju je 2003. godine hercegovski ronilac Miro Spremo. On je tada pronašao većinu delova aviona i amaterski ih snimio pod vodom, ali nije mogao da odgonetne poreklo i tip aviona. Prvi kontakt sa Muzejom vazduhoplovstva u Beogradu imao je preko pokojnog kustosa Draška Kostića, koji je i sam bio aktivan ronilac. Već prvi uvid u donete podvodne fotografije i snimke delova

Krupajsko vrelo -103 metra

22.07.2006. Beograd, Banovo Brdo

Budim se pre nego što će sat da zazvoni. Loše sam spavao. U mojoj spavaćoj sobi ventilator je celu noć radio i budio me iz ne baš tako dubokog sna. Došao je dan koji sam dugo iščekivao. Gasovi su davno zamešani i planovi napravljeni. Hiljadu puta sam u mislima već prošao put od ulaska u Krupajsko vrelo, kroz tobogan u prvu sobu, onda gore pa levo u katedralu i na kraju u skriveni kanal koji vodi - izgleda u bezdan.

Poslednji zaron u ovom kanalu odveo nas je do dubine od 70m. Mala količina He u back gasu nas je sprečila da idemo dalje. Bili smo već ozbiljno pod narkozom. Ovaj put smo se bolje spremili. Preko 60% He i malu količinu kiseonika predvideli smo za radnu dubinu od 90m. U mislima sam međutim već proširio plan na opseg od 90-120m. Sama dekompresija me nije brinula, nju i onako sračunavamo na licu mesta u zavisnosti od dubine i vremena provedenog na dnu. Predvideo sam da na dnu provedemo 15-20 min. Ubacio sam gomilu neophodne opreme u auto i krenuo na put.

Usput sam se sreo sa ostalim članovima

tima koji su bili puni elana za današnji dan. Vlatko mi prilazi, vidim raspoložen je. To je dobar znak.

Put je protekao uobičajeno i posle 2,5 sati vožnje stižemo na finalno odredište Krupajsko vrelo. Počinjemo užurbano da izvlačimo opremu iz kola i sastavljamo je.

Sledi obligatorno upoznavanje tima sa planom i podela zadataka. Određena je ekipa za prvu i ekipa za drugu fazu podrške.

Dogovorena su vremena i ponovljene standardne procedure koje se odnose na DB, CNS i td. Svako od nas dvojice ima svoje pomagalice koji nam rutinski pomažu u opremanju. S' vremena na vreme gledam dokle je Vlatko stigao sa opremanjem.

Ne želim da budem brži, da se ne bih nepotrebno znojio i zamarao. Sinhronizacija je izuzetno bitna. Vrućina postaje sve jača i jedva čekam da uđem u hladnu vodu. Onaj ko je jednom imao na leđima komplet opreme za tehničko ronjenje zna kakvo je olakšanje kada se uđe u vodu i ona ponese sav taj teret. Svi oni sati u teretani, na biciklu i na trim stazi sada polako počinju da se isplaćuju.

Krećemo ka vodi. Nosimo samo komplete

ne leđima, ostatak (gomilu stage boca i druge opreme) nam nose članovi tima. U jezeretu vršimo poslednje pripreme. Stavljamo deko boce, svako po tri. Sad na sebi imamo već ukupno 5 boca. One male argonske za odela i ne računamo.

Lagano plivamo do ulaska u pećinu. Vidim kako se i prvi tim za podršku sprema i ulazi u vodu. Pokušavam da se opustim. Radimo "valve drill", "bubble check", proveravamo lampe. Pogledao sam ka Vlatku. Bili smo spremni. Kroz glavu mi je još proletelo koliko smo složenih zaron zajedno uradili tokom ovih dugih godina zajedničkog ronjenja. Učinilo mi se da je ovo samo još jedna repriza, osmehnuo sam se i krenuo.

Poslednja scena sa površine koju sam upamtio je kako drugi tim za podršku resetuje štoperice. Lagan izdah malo trimixa iz wing-a i već smo bili ispod površine. Jake lampe su kao sablje sekle gusti mrak. Poznato piskavo šištanje trimixa sa visokim procentom He kroz creva i lako disanje je umirujuće delovalo. Sad sam već bio opušten i fokusiran. Najzad smo krenuli na "put". Prvo stižemo do depoa na 6m gde odlazemo kiseonik.

Pred nama je kanal u dubinu. Ulaz je relativno uzan (mi nismo baš sitni, a ni po 2 dodatna stage-a ne čine situaciju lakšom). Provlačeći se kroz početni deo uskog kanala koji se spusta u dubinu osetio sam kako mi stejdževi udaraju o stene tunela. Još jednom vidimo koliko je DIR konfiguracija dobra za pećinsko ronjenje jer su svi vitalni delovi opreme dobro zaštićeni.

Na 21 m dubine nailazimo na jedno udubljenje u steni gde odlazemo deco trimix. Sad smo već znatno lakši i možemo se fokusirati na sam zaron. Zimus smo "pripremili" pećinu do dubine od 70m. Spremljeni su dodatni deko depoi i razvučena je neprekidna linija do izlaza iz pećine. Nažalost na poslednjem pripremnom zaronu smo ustanovili da je poslednje vežište na 36m. Očigledno je da je linija ispod negde prekinuta. Već se psihički pripremam za postavljanje nove linije. Stižemo do 36m, ovde je kanal nešto širi. Vlatko lebdi pored mene i osvetljava dok ja rutinski vezujem primarni čvor. Jedan pogled ispod sebe je dovoljan da vidim kuda dalje. Voda je danas dosta mutna, vidljivost ne iznosi više od 4-5m. Krećemo dalje. U uslovima ovakve vidljivosti nismo ni svesni da procep krivuda levo desno (bar onaj deo gde čovek može da prođe) i da nagib nije konstantan. Kanal se širi i sužava. Negde je širine ramena, a negde i do 2m. Dužina procepa takođe varira između 1.5 i 5m. U letnje doba, tokom suša, vrelo daje jako malo vode što znači da sav sediment koji se tokom perioda kada vrelo nije aktivno nataložio, pada u dubinu. Pomislih u sebi: "pri izronu vidljivost će biti maksimalno smanjena". Nažalost to je neophodni danak komforu da nas voda ne baca tamo-vamo. Dolazimo do ispuščenja za koje smo zimus vezali arijadninu nit. Gledam na instrument, 70m. Kontrolišem svoj "rad". Nit je dobro vezana, ali je uže trenjem pokidano. Gledam u Vlatka, pogledi nam se sreću i vidim da isto misli. Nastavljamo dalje. Sad već prelazimo na nepoznatu teritoriju. U meni se javlja nada da će kanal preći u horizontalu i na taj način učiniti dalja istraživanja mnogo zanimljivijim. Na žalost moje nade se ne ostvaruju. Pećina postaje uža. 75, 80, 90m. Na 90m nailazimo na ravan plato prekriven finim sedimentom. To je to pomislih. Malo smo se razdvojili da pogledamo okolo i nađemo pogodno mesto za vezivanje. Vlatko mi sa drugog kraja tunela daje znake lampom da tuda nemože da se prođe dalje.

Gledam ispred sebe i primećujem da su stene ovde drugačije, ravnije, išarane kao zebra. Zaplivao sam dalje po azimutu koji smo

do tada pratili i vidim ivicu. Zovem Vlatka koji me sledi. Kanal počinje ponovo strmo da opada. Kontrolišemo instrumente i zalihe gasa. Manometar mi govori da je tačka za povratak već prošla. Tonemo i dalje u bezdan, tragajući za stenom na koju ćemo moći da vezemo arijanu. Nailazimo na pogodno mesto i vezujemo liniju

zajedno sa Tritonovom pločicom. Gledam na instrumente. Timer se zablokirao na 99.9m a stari Aladin Nitrox (koga nosim zbog toga što meri preko 100m i beleži profil) pokazuje Dubina 102m i BT 20min CNS 125%. To su bile vrednosti na osnovu kojih je sada trebalo sačiniti plan za izron. Krećemo nazad, i počinjemo sa prvim deep stopovima na 80m. To je idealno vreme da sračunam ostatak profila. "Gimnastika u glavi" mi kaže da mi treba još oko 70 min dekompresije. U mislima raspodeljujem vreme po stanicama. Putem znakova sinhronizujem vremena sa Vlatkom, koji vidim da je došao do slične "matematike". Sad još samo to da se odradi pomislih. Naravno predstojao nam je najdosadniji i najmukotrpniji deo zarona. Da sam znao šta me čeka verovatno ne bih bio tako opušten. Prilikom izrona nailazimo na zamućena mesta gde je vidljivost nulta. Pritom je konopac koji smo lepo zategli očigledno "skliznuo" sa svog inicijalnog puta i stvorio tz. "line trap" (mesta gde konopac prolazi ali su previše uska za ronioca). Bili smo prinuđeni da pipamo u mraku i na taj način nalazimo pravi put. Vlatko je bio iznad mene i na najbolji način obavio ovaj posao. Najzad dolazimo do prve promene gasa. Momentalno primećujem veći otpor

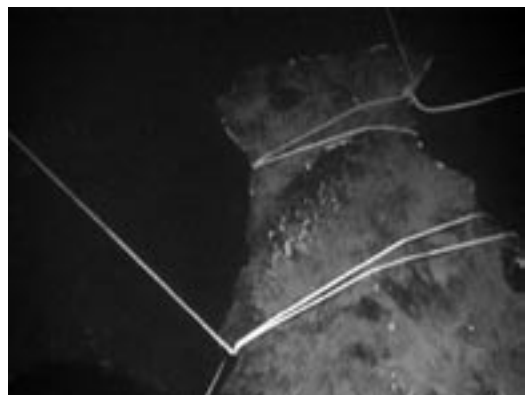
disanja zbog manje količine He u miksu. Zastanci prolaze bez posebnih događaja. Znacima komuniciramo da skratimo vreme. Sledeća promena gasa i opet isti osećaj. Manja dubina a veći otpor disanja zbog još manje količine He u miksu. Sad opet svako od nas ima po dve stage boce na sebi. Jedna skoro prazna vezana prednji karabinom za d-ring na kuku i druga standardno okačena. Pomisao koliko malteretiramo ljude na kursu da pravilno barataju stage bocama mi je izmamila osmeh. Te tehnike je važno dobro savladati. Na 12 m dolazi do nove neprijatnosti. Upetljavam se u liniju koju je neki tim (možda i naš) nevešto postavio i dijagonalno prelazi glavni kanal. Dajem Vlatku znak. Bezuspešno pokušava da me otpetlja. Sad sam već potpuno zarobljen, kanal je uzak i Vlatko, zbog uskog kanala u kome se nalazimo, ne uspeva da priđe sa prave strane i da me otpetlja. Mom strpljenju dolazi kraj. Vadim nož i osobađem se te neprijatnosti.

Zasatanci postaju sve duži i hipotermija uzima danak. Vidim Vlatka kako zuri ispred sebe u stenu i njegovu lampu kako se "trese" na levoj nadlanci. I sam osećam kako počinjem snažno da drhtim. Od neprijatnog položaja u uskom kanalu (koji vas tera u komičan položaj tela) počinju

da me hvataju grčevi u leđnim mišićima i nogama. Vreme jako sporo prolazi. Svaki minut je kao sat. Aladin se davno zablokirao i ispušta iritirajuće zvuke.

Najzad došao je trenutak da izronimo iz kanala i prebacimo se u katedralu gde nas čekaju kiseoničke boce. Promena gasa prolazi bez problema, ali ne donosi olakšanje koje smo očekivali. "Kiseo" ukus kiseonika i veliki otpor disanja posle helijumskih mešavina u mnogome samo još više pojačava diskomfor. Kratki prelasci na back gas (malo kiseonika - puno helijuma) samo na kratko predstavlja zadovoljstvo jer se hipotermija još više pojačava. Sada me od silnog drhtanja hvataju grčevi i u pektoralise. Znam da smo bili dovoljno hidrirani i da grčevi ne dolaze od toga. Takođe znam da smo ispoštovali svu "hemiju". Tek kasnije sam ustanovio da mi je u odelo ušla određena količina vode (od silnog provlačenja negde se izgleda otvorila vratna manžetna) i ona me ubrzano rashlađivala. Ni Vlatko nije prošao bolje. Nemo je lebdeo pored mene zadubljen u svoje misli. Najzad došao je trenutak da krenemo napolje.

Opet teško natovareni (ovaj put su boce pozitivne, jer su prazne), krećemo nazad hodnikom pa sa 6m dubine zaranjamo na 14m prateći strelice na arijanu koja vodi ka izlazu iz pećine. Ulazimo u "sobu" pa kroz tobogan i najzad u kavernu. Vidim

svetla tima za podršku sa rezervnim gasom koji nas nestrpljivo očekuje. Zabrinuti pitaju da li smo OK kontrolišu naše zalihe gasa i gledaju instrumente. Padaju prva čestitanja koja mi prolaze kao u snu. Ne razmišljam mnogo o tome. Gubim Vlatka iz vida jer je okružen svojim safety diver-ima. Znam da je u sigurnim rukama. Polako odrađujem poslednje sigurnosne stopove i uz svoju pratnju izranjam iz kaverne. Napolju me zaslepljuje jako julsko sunce.

Ptice cvrkuću, a okolna trava mi izgleda mnogo zelenije. Na obali jezera mnoštvo ljudi i nepoznatih posmatrača. Posle provere da smo OK sledi glasan aplauz. Sa jedne strane me iritira cela gungula, a sa druge strane osećam toplinu oko srca. Znam da ću narednih 15 minuta biti jako neprijatan za okolinu i nisam raspoložen za priču. Jedva čekam da odložim opremu i skinem odelo. Primećujem Vlatkov tim kako se približava obali. Znam da on oseća šta se u meni dešava, suviše se dobro poznajemo. Odlazem opremu i skidam odelo. Od struka naniže sam prilično vlažan što objašnjava jaku hipotermiju. Uzimam gutljaj vode i vidim Vlatka kako stiže skida odelo i cedi vodu iz njega. Obojica smo bleedi, pothlašeni ... i srećni. Već posle 15 min vraća nam se volja i počinjemo da prepričavamo događaje. Vreme ronjenja je iznosilo 114 min i max dubina 103m. Usledila su pitanja da li ćemo opet. Odgovor je prvo jednoglasno bio NE pa onda MOŽDA. Ovakvi zaroni traže pre svega dobru psiho-fizičku pripremu i kompetentan tim. Naravno gomila skupe opreme i gasova je neizbežna. Zahvaljujem se našim support diver-ima i celom timu koji nam je pomogao da uspešno obavimo ovaj rekordni zaron.

Vladimir Taleski i ja postavili smo dubinski rekord u pećinskom ronjenju u Srbiji i uspeali da sidemo na TRIMIX mesavine na 103 metara u vrelu reke Krupaja, 22.07.2006 godine. Vlatku i meni ostaje u spomeni još jedan zajednički rizični poduhvat koji smo uz mnogo rada i truda ostvarili.

Mirko Bevenja

info: 064 11 88 99 5, www.triton-ast.co.yu

PROBAJTE JEDNOM *
...SANJAJTE UVEK...

065/333-6457

SPITFIRE Mk IX

Nastavak sa strane 12.

Svedok obaranja

Čaba Mađar, dugogodišnji turistički radnik, počasni konzul Mađarske u Crnoj Gori i potomak čuvene porodice Mađar, koja je ovde sagradila prvi hotel pre jednog veka, još se živo seća obaranja američkog "mustanga" u septembru 1944. godine.

- Saveznički avioni - lovci i bombarderi su često napadali nemačke brove usidrene u zalivu. Leteli su iz pomorske baze kod Barija, uvek u parovima, a u zaliv ulazili iznad Krtola, pa posle izvršene akcije, preko tenaca kod Kumbora izlazili iz zaliva kod Prevlake - objašnjava Mađar.

- Na njih su pri povratku pucali flakovima - protivavionskim mitraljezima od 20 mm, iz garnizona u Kumboru - nastavlja Mađar. - Bio sam dete, ali pamtim da smo, kada bi iz Kumbora "zatutnjalo", trčali na obalu da vidimo šta se događa. Tog septembarskog jutra 1944. videli smo da jedan od dva aviona, za sobom ostavlja crni dim. Iznad Luštice avion je počeo da gubi visinu, a zatim se strmoglavio u more.

- Pilot je iskočio, a vrlo brzo je posada naoružane ribarice, koju su koristili Nemci stigla do njega, uhapsila ga i dovezla u Zeleniku. Bio je mlad, visok i vitak - seća se Mađar, ali ne zna ni danas šta je dalje bilo sa pilotom.

koji su izvađeni na suvo nedvosmisleno je govorio da je reč o britanskom lovcu Spitfajer. Miro u to vreme, a ni kasnije, nije bio raspoložen da podeli svoje informacije o tačnoj lokaciji olupine. Prema njegovim tvrdnjama na dnu kabinskog prostora je pronašao čizme sa kostima pilota, što je značilo da se konkretan arheološki lokalitet mora tretirati sa posebnom pažnjom, kao grobno mesto. U to vreme, razmatrano je prikupljanje sredstava za vađenje ostataka pilota i aviona. Zbog eventualne ekshumacije ostataka trebalo je da se kontaktira britanska ambasada u Beogradu. Nažalost, ubrzo posle ovoga Miro je doživeo nezgodu (dekompresiona bolest), koja ga je trajno udaljila od podvodnog sporta i ceo projekat je pao u vodu.

Ove godine je kako vidimo, Dragan Gačević ponovo pronašao, misterioznu olupinu britanskog lovca. U tome mu je pomogao gospodin Čaba Mađar, koji i sam ima vazduhoplovni pedigree. Međutim, u njegovom dečaćkom sećanju postoji nekoliko rupa koje su uostalom sasvim opravdane, ako se uzme u obzir vremenska distanca. Kako ćemo videti iz ove analize, osnovna činjenica se odnosi na vreme obaranja dotičnog aviona. Osim toga zbunjujući su bili i kontradiktorni podaci da je pilot zarobljen, a prema tvrdnjama Mira ostaci pilota se još nalaze u olupini. Dragoceni podaci, koji su pomogli u razrešavanju misterije nađeni su u zbirnom arhivskom istraživanju vazduhoplovnog entuzijaste Samira Karabašića iz Londona. Prema tim podacima, a i nekim drugim izvorima, može da se kaže da se konkretan

Gde je kokpit?

slučaj obaranja Spitfajera dogodio 7. marta 1944. godine. U ovoj akciji učestvovao je par Spitfajera Mk IX, iz čuvenog 1435. skvodrona RAF-a, tada baziranog u Brindiziju (Italija). Ovaj skvodron je u to vreme dejstvovao duž albanske i crnogorske obale, napadajući sve nemačke objekte na vodi, kopnu i u vazduhu. Tog dana cilj Spitfajera je bio napad na sidrište nemačkih hidroaviona između Kumbora i Zelenike (verovatno su to bili laki izviđački dvosedi Arado 196A-3 iz SAGr 126, koji su koristili predratnu 3. hidroplansku komandu Kraljevske mornarice kao svoju bazu). Nisu poznati rezultati ovog napada, kojeg je predvodio komandant skvodrona, major Klements (S/Ldr J. D Clements -

Spitfire V•D/LZ992) , ali je zato efikasna protiv avionska artiljerija očigledno imala mnogo više razloga za slavlje. Vođa para je verovatno pogođen u pokušaju da se posle napada u levom zaokretu izvuče preko poluostrva Luštica prema otvorenom moru. Uspeo je samo da preleti Rose i da padne u more pri punoj brzini. Njegov pratilac poručnik Čendler (F/O Chandler - Spitfire V•F/MA474) je takođe bio pogođen, ali je uspeo sa oštećenom mašinom da nabere visinu prema otvorenom moru i spase se iskakanjem padobranom. Jedno je sigurno, nije reč o američkom Mastangu, mada je pogonska grupa oba aviona bila ista. Prvi P-51 B/C su se na ovom ratištu pojavili nepunih mesec dana kasnije. Pronađena olupina je verovatno pripadala majoru Klements. Zaokupljen svojim problemima pratilac jednostavno nije video njegov pad. Zato se do sada ovaj gubitak britanskog majora vodio kao nestao u akciji (MIA). Rasuti delovi na dnu zaliva jasno govori u prilog činjenice da je avion udario o vodu pri velikoj brzini (oko 600 km/h). Ronilačka ekipa ove godine nije pronašla segment trupa iz predela kabine. Pronađen je motor, vertikalne repne površine sa repnim točkom, deo horizontalne repne površine, deo jednog krila, jedna noga stajnog trapa i jedan top Hispano (20 mm). Ostaje otvoreno pitanje – gde je kabina sa ostacima pilota, majora Klementsa? – završava priču Aleksandar Kolo.

Pretraga se nastavlja

Priča je za sada nedovršena. Da bi se kompletirala neophodno je pronaći kabinski prostor i proveriti da li u njemu ima posmrtnih ostataka majora Klements. Mesto pada drugog aviona kojim je upravljao poručnik Čendler, je takođe nepoznato. Ne zna se ni njegova sudbina u nemačkom zarobljeništvu. Jedno se zna sigurno: potraga će biti nastavljena na proleće, čim vremenski uslovi to budu dopustili. Poznavajući Dragana Gačevića, sve je moguće.

Janez Kranjc
ronilackisvet@yahoo.com

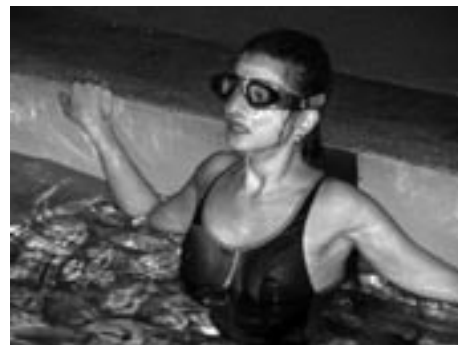
Ekipa časopisa se zahvaljuje Muzeju Vazduhoplovstva Beograd, ronilačkom centru MARINA, roniocima Draganu Gačeviću, Dragutinu Durutoviću i Željku Dragutinoviću na saradnji i pomoći prilikom pravljenja ove reportaže.

Solidni rezultati u Subotici

Debitanti u ovom takmičenju S.D.T. SVET RONJENJA osvojili prvo mesto

U organizaciji KPA „SPARTAK“ i SPAV u Subotici je održano Otvoreno prvenstvo Vojvodine u dinamičkoj apnei. Na bazen u „Dudovoj šumi“ došle su ekipe RK „Begej“-Zrenjanin, KPA „Bela Crkva“, DPA „Sombor“, S.D.T. „Svet Ronjenja“-Pančevo i KPA „Spartak“-Subotica. Sudija je bio Aleksandar Karjuk koji je primenjivao suđenje po AIDA pravilima. Takmičenje je otvorio Đorđe Branislavljević-Beli. Napravljeni su solidni rezultati i u muškoj i u ženskoj konkurenciji. **Arsenijević Marko** (RK „Begej“-Zrenjanin) je pobedio preronivši 112 metara. Iza njega su **Ignjatov Dragan** (105 metara, RK „Begej“-Zrenjanin) i **Dragutinović Željko** (99 metara, S.D.T. „Svet Ronjenja“-Pančevo). U ženskoj konkurenciji najveću distancu pod vodom je prešla **Radosavljević Marija** (77 metara, RK „Begej“-Zrenjanin). Drugo mesto je pripalo **Tijani Zec** (69 metara, S.D.T. „Svet Ronjenja“-Pančevo) a treće **Mijatović Marijani** (60 metara, DPA „Sombor“). U ekipnom plasmanu na prvom mestu je S.D.T. „Svet Ronjenja“, drugoplasirani je RK „Begej“, dok je treći DPA „Sombor“. Jedan takmičar je diskvalifikovan zbog pojave hipoksije. Takmičenje je završeno bez žalbi.

ECODS

Ordinacija za hiperbaričnu i podvodnu medicinu

Prim. dr Miodrag Živković

E-mail: hbomc@EUnet.yu • www.hbomc.co.yu

11000 Beograd, V. Stepe 347b

Tel/fax: 011/39-72-666, Mobil: 063/258-743

MORE kao podijum za PLES

Puževe golaće uglavnom svi doživljavaju kao, sluzava, neprijatna stvorenja, na koja po nekad nalećemo u bašti ili salati. Junaci ove priče jesu puževi golaći ali ih je nemoguće naći u bašti, salatama, saksijama... njih sreću uglavnom ronionci, marinski biolozi ali i posetioci morskih akvarijuma. Ako još uvek ne znate o kome je reč nije strašno jer oni u stvari skoro da i ne liče na terestrične forme, a kamo li na puževe. Mala pomoć: ovo su po mnogima najlepší i najintragantniji stanovnici morskih dubina i plićaka, a po izgledu malkice liče na bića iz bajki. Tajanstveni lepotani su *Nudibranchia-e* tj. morski puževi golaći, a priča o njima sledi...

Nudibranchia-e su marinski gastropodni mekušci. Adulti ne poseduju spoljašnju ljušturu, pa ih zato zovu morski puževi golaći. Oni pripadaju većoj grupi *Opisthobranchia*. Postoji oko 3000 opisanih vrsta, koje se odlikuju različitim oblikom i načinom života.

Naseljavaju isključivo mora, a ima ih svuda, od hladnih voda Antartika pa sve do toplih tropskih voda. Žive na različitim dubinama, zabeleženo je da su na Antartiku nađeni i na dubini od 1000m. Prilično žilavi golaći, zar ne?

*Nežni stanovnici mora fantastičnih boja i šara koje sa pravom možemo nazvati **morskim dijamantima** čija prelepa pojava, sporo i graciozno kretanje, nalik španskom plesu opija ronioce, a život pun misterija, koje mi volimo da zovemo **biološki fenomeni**, zbunjuje i izaziva naučnike.... Pokušajte da pogodite o kome je reč!*

Kod morskih puževa golaća, ljuštura, plaštana duplja i škrge nestaju dostizanjem stadijuma odraslog organizma. Sekundarne škrge su im napolju tj. nezaštićene po čemu su dobili ime, NUDIBRANCHIA doslovno znači GOLE ŠKRGE. Škrge su locirane na leđima ili bočno duž tela, i pomalo liče na ukrase.

Osnovni način kretanja je puzanje pomoću stopala. Ono je dugačko, mišićavo i često poseduje proširenja - parapodije, koje olakšavaju plivanje, jer osim što pužu, kao i ostali puževi, *Nudibranchia-e* plivaju pomoću ritmičkih pokreta savijanja tela. Taj pokret, kao i činjenica da su mnoge vrste vrlo jarkih boja, naveo je ljude da ih nazovu **ŠPANSKI PLESAČI**.

Nudibranchia-e imaju par rogolikih glavenih izraštaja-tentakula, koje se zovu

rinofore, i nalaze se na prednjoj strani tela. Ovo su čulni organi, i to hemoreceptori. Oči su najčešće pri osnovi pipaka, ili na njihovom vrhu.

Mnoge vrste morskih puževa golaća imaju mesnati izrastak na leđima, koji se zove papillae ili cerrata. On ima uglavnom odbranbenu funkciju, tj. puževi su naoružani.

Puževi imaju izraženu sposobnost pronalazenja hrane a to znači da imaju brojne hemoreceptore (osfratidije,oralne tentakule, prednja ivica stopala...).Hrana su im uglavnom mekani korali, sunderi i anemone. Iz svoje ukusne dijete morskim plodovima oni dobijaju osim hranljivih ma-

terija toksine za odbranu i boju za upozoravanje i sakrivanje. Prilično ekonomična ishrana, zar ne?

Međutim, ovi morski lepotani su u pogledu ishrane prilično probirljivi tj. preferiraju određenu vrstu hrane. Naime, radula - deo usnog sistema svakog golača oblikovana je različito u zavisnosti od vrste sundera kojim se hrani. Istraživanja ovog fenomena dokazala su da ako naši nudisti ne jedu određenu hranu, gube i odbranbenu sposobnost.

Ova prgavost je poželjna, jer naši puževi su nudisti tj. nemaju gde da se sakriju, a telo im je vrlo sočno i mekano, kao i ostalim mekušcima.

Ljuštura predstavlja zaštitu od predatora. Kada se ona polomi, telo mekušca je laka meta grabljivcima. Redukcija ljušture i sticanje različitih strategija odbrane uticali su na pronalaženje novih izvora hrane i unapredili adaptivnu radijaciju ovih puževa.

Ovo nije čest slučaj kod mekušaca, i uglavnom, bez ljušture, tj. sa unutrašnjim ljušturum su *Cephalopoda*-glavonošci (sipa, lignja, hobotnica), sa izuzetkom šarmantnog dase iz prethodnog broja-Nautilus. Glavonošci su spas za svoje mekano telo našli u brzini i oni su među najbržim morskim stvorenjima (pogotovo lignje). Brzina, kao što svi znamo, nije jača strana puževa. Doduše gubitak ljušture doveo je do određenog napretka u brzini kretanja, jer ljuštura je teška i ograničava. Taj napredak u slobodi kretanja doveo je do mogućnosti istraživanja novih staništa, jer kad nosiš tešku kuću stalno sa sobom i nisi baš u mogućnosti da stigneš daleko. Lagano telo, sa druge strane, omogućava pužu da se hrani plenom koji je lomljiv (krhke grančice korala...), a to baš ne može svako, pa je opet u prednosti.

Gubitak ljušture doveo je do fenomena jedinstvenog u životinjskom carstvu. Naime, vrste *Phyllodesmium jakobsenae*,

Melibe bucephala (rođaci iz grupe *Sacoglossa*) hrane se algama ili jednoćelijskim zooksantelama iz korala. Puževi jedu algu ili zooksantele, a hloroplaste (organele koje omogućavaju fotosintezu - ono što ti obezbeđuje da sam sebi stvaraš hranu) skladište u posebnim delovima digestivnog sistema. Hloroplasti se mogu čuvati i po nekoliko meseci i za to vreme oni pužu obezbeđuju nutrijente tj. hranu. Prodor svetlosti (hloroplastima je potrebna svetlost) bio bih onemogućen da postoji ljuštura. Ovakav način ishrane omogućava puževima da traže nove vrste plena ili neke ređe, jer ako tog dana ne nađu ništa uvek imaju ono što im je spremio hloroplast, pa imaju veći stepen nezavisnosti. Eksperimenti su pokazali vrste *Pteraeolidia ianthina* i *Melibe bucephala* u akvarijumu mogu izdržati i do 10 meseci bez hrane, a *Elysia chloritica* 8 meseci. Ova sposobnost omogućava im par meseci život na solarni pogon.

Po filogenetskim analizama, redukcija ljušture je u korelaciji sa evolucijom strategija odbrane. Mnoge različite strukture za odbranu postoje samo kod ovih morskih puževa golača.

Različite strategije odbrane, su možda najintrigantniji fenomen i misterija ovih nudista. Pa evo njihovog recepta: *kako go plivati i preživeti!!!!*

Jedno od najranijih istraživanja izveo je Crozier, daleke 1916 godine. On je primetio da vrstu *Chromodoris*, koja je vrlo živahno obojena (kao što joj latinski naziv i kaže), ribe izbegavaju u ishrani. Ustvari, primećeno je da ribe samo gricnu - probaju, ovog puža i brzo gube dalje interesovanje za njega. Naučnik je dalje zaključio da verovatno neki miris, aroma puža drži ribe na odstojanju.

Lelujavi naoružani lepotani pokrenuli su lavinu pitanja: KOJE HEMIKALIJE KORISTE? KAKO IH SAKUPLJAJU?

DA LI IH PROIZVODE? ZA ŠTA IH SVE KORISTE?...i još mnoga. Na neka od njih imamo odgovor, ali ovi mistični golači i dalje zbunjuju naučnike.

Thompson i njegove kolege su 1960 godine želeli da dokažu da morski puž golač *Pleurobranchus* luči kiseli mukus - sluz kada ga uznemire, ili pojedu. Da bi ovu pretpostavku potkrepili nekim dokazom, oni su, PAZITE SAD!!!!!!!, pojeli par različitih vrsta ovog roda (sve za nauku), i zaključili, ubrzo, da većina njih ima kiselogorak, i na mnoge druge načine gadan ukus, i uopšte nije ukusna.

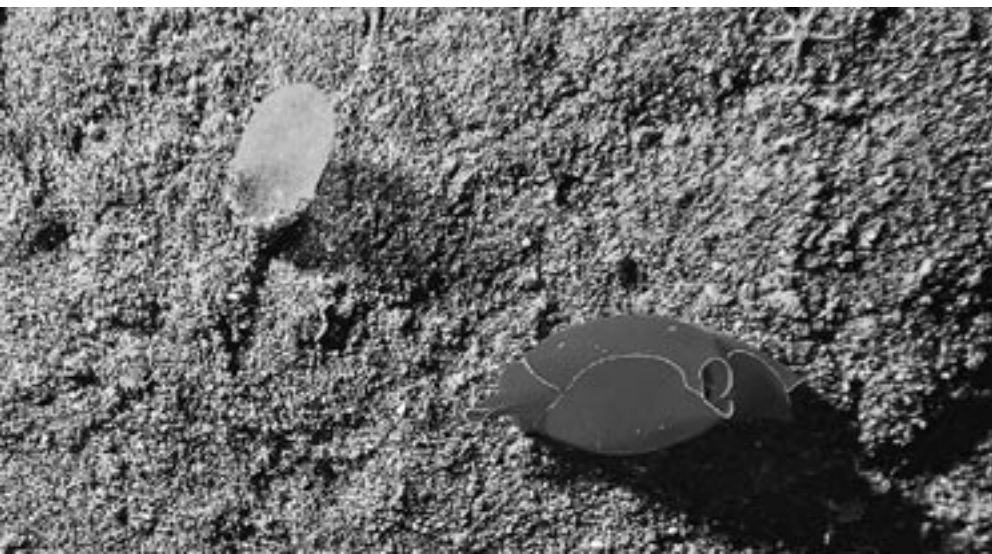
Izgled vara, jer iako na prvi pogled predatorima deluju kao sočan, mekan i lak zalogaj, oni koji se prevare i probaju ih snose posledice, jedinstvene, nezaboravne bljutavo gorke arome. Naučnici su ovom degustacijom dokazali prisustvo štetnih hemikalija kod njih. Nešto kasnije ponovili su eksperiment i na ribama (1966 Russell). Rezultati su bili isti GOLAČ=BLJAK, pa su zaključili da je definitivno u pitanju hemijska odbrana od predatora tj. ako si otrovan nisi baš ukusan pa duže živiš.

Ovo ponašanje primećeno je uglavnom kod onih vrsta koje se hrane sunderima.

Svakodnevi život sundera je vrlo stresan. Oni se suočavaju sa raznim opasnostima, jer nije lako biti sesilan u tako živom okruženju, kao što je morsko. Sunderima iste ove hemikalije služe u odbrani od predatora, ali i u trci za prostor (trka između različitih sundera, ili sundera i nekog drugog sesilnog organizma), gde je naravno pobednik, onaj ko zauzme prostor i na njemu ostane. Mnoge vrste zglavkara i riba rado se hrane sesilnim organizmima, jer to manje umara, ne jure plen, pa ako si sesilan ili spor, ti si u moru laka meta i ako se ne snađeš gotov si!!! Sunderima preti opasnost i od sitnih organizama koji mogu zapušiti njihov ostijum tj. otvor kroz koji se uzima hrana i voda. Nije lako biti sunder, zar ne?

Da bi izbegli predatore i zagušenja sunderi stvaraju razne sekundarne metabolite, hemijske supstance koje teraju predatore i mikroorganizme, a nekad ih čak i ubijaju.

Pošto su *Nudibranchia*-e ipak uspele da nadmudre sundera, i ne samo da se hrane njima, nego, čak koriste njihova sekundarna jedinjenja za sopstvene potrebe odbrane i bojenja tela. Koristeći toksine koje su sakupile iz svoje dijete: doručak-sunder, ručak-sunder, večera - sunder, one

MORSKI STANOVNICI

obezbeđuju adekvatnu zaštitu. Takođe, otkriveno je da su ovi samo naizgled nežni golači prilično dobri hemičari, koji su u stanju da barataju sa po nekoliko hemikalija odjednom, tj. jedna vrsta puža ne mora

i stvara idealan transportni sistem za hemikalije.

Dešava se da i preteraju u toj odbrani, *Phyllida varicosa* ima tako jak toksin pa kada je radoznala riba proba, ubrzo umire.

da se hrani samo jednom vrstom sundera i da skuplja samo jednu hemikaliju. To znači da bi preživele u različitim morskim sredinama *Nudibranchia-e* moraju da budu spremne da se suoče i izbore sa različitim setom hemikalija. Znači za svaku priliku poseban parfem, sofisticirano, zar ne? *Cadlina marginata* tako, jede čak 19 različitih vrsta sundera.

Budući da su prave morske Bordžije, pitamo se kako izlaze na kraj sa svom tom hemijom, i ne otruju se? Jedna od mogućnosti je transport hemikalije kroz telo do plašta, bez stvarnog kretanja hemikalije kroz telo. Ovaj način koriste vrste golača koje jedu žarnjake i koriste njihove žarne ćelije za sopstvenu odbranu, pa je moguće da isti sistem koriste i oni koji jedu sundera.

Dokazano je da se toksini zaista skladište u određenim regionima puževa. Kod svih mekušaca vitalni organi locirani su u visceralnoj masi ispod plašta. Kod većine mekušaca plašt luči ljušturu. Moguće je da u slučaju morskih puževa golača plašt sa toksinima preuzima ulogu štita, usled redukcije ljušture (to je 1997 dokazao Avile). Morfološka karakteristika *Nudibranchia* je razgranata žlezda koja je u sastavu digestivnog organa, širi se u plašt

U nekim slučajevima primećeno je da su *Nudibranchia-e* u stanju da modifikuju neke toksine.

Kod ovih puževa postoje i hemijska jedinjenja koja nemaju ulogu u zaštiti od predatora. Neki toksini su opasni za gljive. Posebno interesantna je vrsta *Hexabranchus sanguineus*-Španski plesač, iz koje je izdvojen toksin KARBAMID B, koji on stavlja u masu jaja prilikom polaganja. Nudibranchije su simultani hermafroditi, to znači da je svaka jedinka u isto vreme i mužjak i ženka, što obezbeđuje da svaka jedinka na koju nalete, bude potencijalni partner, i u tom pogledu nisu probirljivi. Ljubavna igra, koja i u ovom slučaju postoji, (jer u prirodi redak i ne baš poželjan proces samooplodnje, zbog kvaliteta genetičkog materijala) traje od nekoliko sekundi do par dana u zavisnosti od vrste. Posle nje jedinke se rastaju i idu da polažu jaja, koja su živopisno obojena i sadrže karbamid b u želatinoznoj masi. Ovaj toksin štiti jaja od napada mikroorganizama. Znači, golači toksinima ne štite samo sebe, oni štite i potomstvo.

Priroda se postarala da svaka šara i boja ovih nudista bude efektna i posebna a uzimajući u obzir oko 3000 različitih vrsta, *Nudibranchia* teško da mogu dosaditi roni-

ocu jer retko ko ih je baš video sve.

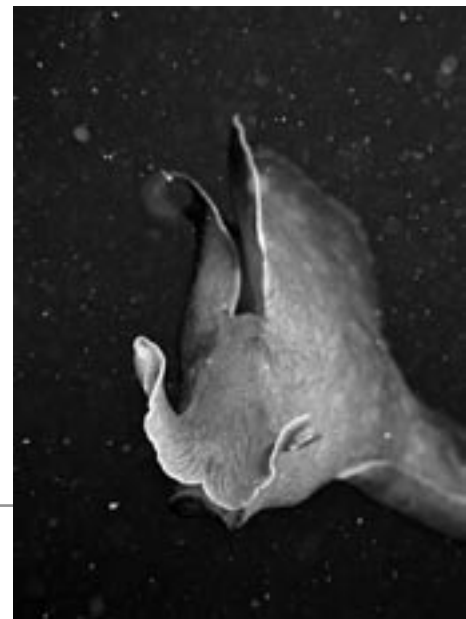
Zaštitna jarka obojenost signalizira: *ako me pojedješ biće ti muka, zaobiđi me, i potraži nekog ukusnijeg.*

Boja puževa uglavnom se slaže sa bojom hrane koju jedu, tako da im omogućava sklonište, na neki način. A pošto su i sunderi upozoravajuće obojeni, veruje se da su i puževi. Naime smatra se da ako npr. riba nauči da je crveni sunder=bljutavo, naučiće da izbegava tu boju u ishrani. Riba su takođe sposobne da razlikuju neugodne mirise, pa se pretpostavlja da kad ukombinuju ta dva signala: crveno-stop, smrdi-stop, zaključice STOP- ne jede. Takođe primećeno je da su neke šare češće u određenim regionima, pa se smatra da se golači trude da liče na druge nudiste u svom kraju.

Malo ko ostaje ravnodušan prema ovim prelepim bićima, kada ih jednom uoči, jer bilo da ukrašavaju neku morską algu, pa liče na cvetove, ili lagano i zavodljivo plešu po beskrajnom plavom podijumu, oni su nezaboravni. Ronioci često ostaju zaljubljeni u ova nežna stvorenja, i rado bi ih poneli kući u morską akvarijum. To je moguće, pod uslovom da ste jako dobar poznavalac ovih lepotana, po mogućstvu marinski biolog, jer nažalost amateri akvaristi do sada nisu imali velikog uspeha u gajenju *Nudibranchia* zbog njihove izuzetne osetljivosti. Neki akvarijumi poseduju lepu kolekciju ovih nežnih bića, ali takođe i dobar tim marinskih biologa koji brine o njima.

Ka o i sva morską stvorenja i *Nudibranchia-e* su najlepše u svojoj prirodnoj sredini-moru, pa ako ste se zaljubili u njih nemojte biti sebični i vaditi ih, jer nema ničeg tužnijeg nego gledati u lepotu koja se gasi u malom akvarijumu. Ako ih već toliko volite slikajte ih jer to je najbezbolniji i najlepši način da ih ponese sa sobom.

Aleksandra Komarnicki

**Monti
mare
shop**

BUDVA

Stari Grad C. Dušana 7

Tel: 086 402 466

mob:069021922

mob:067540407

montimare@cg.yu

NAJVEĆA I NAJPOVOLJNIJA PONUDA

-Izdavanje ron. dozvola

-Razan servis

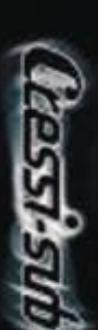
mares
just add
water

 technisub

DIVERSUB

Beastisub

Akademija Tehničkog Ronjenja , (Technical Diving Academy) T.D.A.

Vam predstavlja program obuke

SSI (Scuba School Internacional) u Srbiji

SSI je jedna od dve najveće svetske ronilačke asocijacije čiji program nije nepoznat na našim prostorima . Program obuke objedinjuje širok spektar ronilačkog interesovanja i isti je potpomognut kompletnim materijalima za edukaciju i usavršavanje na svim nivoima i to na Srpskom jeziku .

Pomenuto je i suština prednosti **SSI** u odnosu na druge asocijacije na našem prostoru .

Pored pomenute prednosti , **SSI** ima još jednu veliku prednost u odnosu na ostale asocijacije a to je što je u koncepciji **SSI** omogućena modifikacija standarda obuke i dodavanje specijalizacija a zbog specifičnih zahteva ronilačke sredine u regionu koji pokriva licenca .

Tako na primer , **SSI** u Srbiji poseduje specijalizacije koje sem Italije u drugim regionima nema ili se tek planira uvodjenje , kao na primer :

- **Dekompresiono ronjenje** , specijalizacija omogućava ronjenje do 54m u trajanju bottom time-a do 25min , što uzrokuje dekomresionu proceduru od oko 30min .
- **Semi-close sistem (nitrox)** , specijalizacija omogućava ronjenje sa poluzatvorenim sistemom disanja a sa aparatom **UBS** koji je jedan od proizvoda **T.D.A.** (ispunjava stroge standarde CE Evropske Unije) a koji je uvršten u standard obuke SSI Italija a u toku je i proširenje na celu Evropu , Ameriku i Australiju .

Pored pomenutih i velikog broja drugih specijalizacija kao i ostalog dela programa obuke koji ima sličnosti sa drugim asocijacijama , **SSI** poseduje i kompletan program **TRIMIX** obuke pod nazivom **TXR** program a koji sadrži kompletan edukativni materijal i standarde za obuku kako polaznika tako i instruktora .

Najveća prednost **SSI** u Srbiji nad ostalim asocijacijama je što struktura **SSI** omogućava nosiocu licence da prodaje materijale na maternjem jeziku , čime je istom omogućen direktan profit pri čemu isto uslovljava da cena Instruktorske obuke bude daleko povoljnija nego u drugim asocijacijama . Praktično znači da cena Instrukorskog kursa može biti i 0,00 (nula) , jer će nosilac licence (u ovom slučaju **T.D.A.**) ostvariti profit kroz rad samog Instruktor a i to u smislu prodaje materijala i licenci polaznicima koje pomenuti Instruktor obučići .

Takodje treba napomenuti da je porodica **SSI** veoma raširena i dobro povezana svuda u svetu , što pripadnicima iste omogućava lako prepoznavanje i napredovanje u obuci ma gde se zatekli .

I naravno , možda ne najbitnije ali vrlo važno je i to da **T.D.A.** poseduje **Instructor Certifier** –a , što istoj omogućuje održavanje programa na svim nivoima ronilačkih i Instruktorskih kategorija na Srpskom jeziku uz edukativne materijale takodje na Srpskom jeziku . Održavanje pomenutih kurseva , pogotovo Instruktorskih nije određeno brojem polaznika i datumom kada može doći Instructor Trainer i Instructor Certifier iz drugog regiona , već se isti mogu održavati po potrebi bez obzira na broj kandidata ili drugih uslovljavanja .

U svetlu pomenutog obaveštavamo sve zainteresovane koji prepoznaju sebe u porodici **SSI** , da je u toku prijava za prvi Instruktorski kurs koji će se održati u Beogradu od 14. do 22. Jan. 2007.g. a u organizaciji **T.D.A.** pri čemu će se obučiti prva generacija **SSI** Instruktor a u Srbiji i to u kategorijama :

- **Instructor Trainer** , mogu se prijaviti Instruktori klase M2 ili M3 za cross over .
- **Dive Control Specialist Instructor** , mogu se prijaviti Instruktori klase M1 ili M2 za cross over
- **Open Water Instructor** , mogu se prijaviti Instruktori klase M1 za cross over .

Smeštaj kandidata je obezbedjen u hotelu visoke kategorije i shodno prethodno objašnjenom principu rada **SSI** , cena kursa može biti i 0,00 (nula) , naravno da je u pomenutu cenu uračunat i smeštaj u hotelu i svi ostali troškovi .

Za ostale informacije i želje možete nas kontaktirati u sedištu T.D.A. , III Bulevar 1 / 33,38,39, 11070 Novi Beograd , Srbija ili na telefone +381 11 311 5484 , +381 63 24 15 70 .

Pored pomenutih programa i povoljnosti , **T.D.A.** Vam nudi i specijalan program koji je apsolutno jedinstven na našem tržištu a verovatno i šire ... predstavljamo Vam :

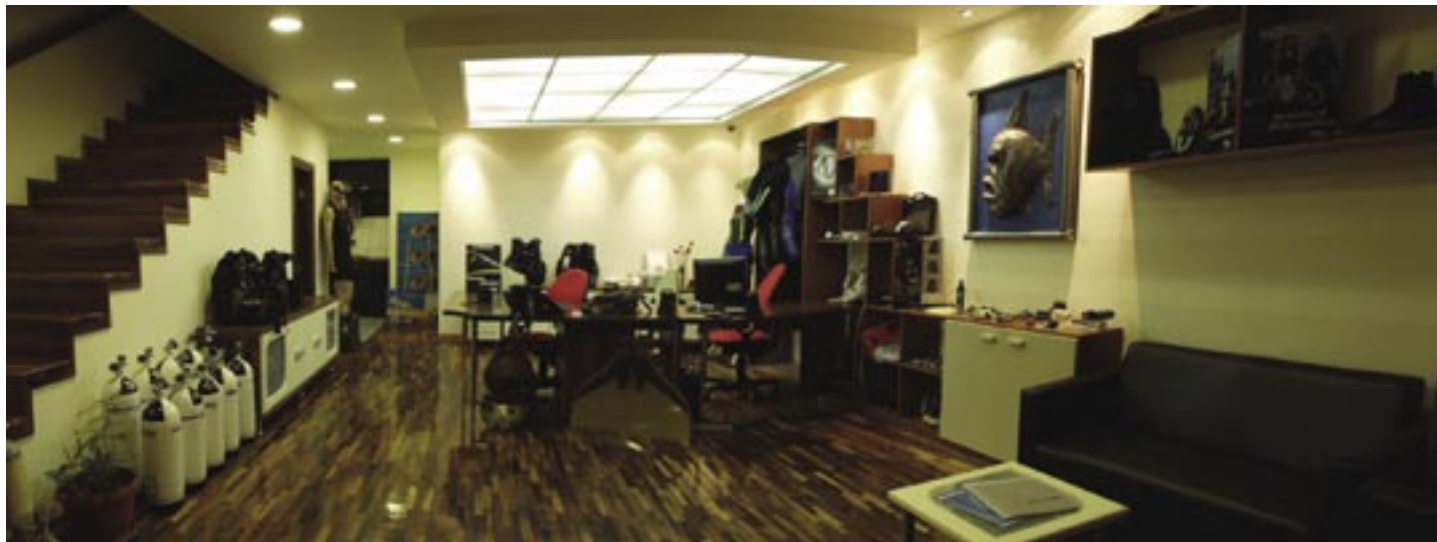
Program kreditiranja : **T.D.A. ,, no problem ,,**

Akademija , svim zainteresovanim pojedincima ili grupama je obezbedila brz i jednostavan način da nabave opremu iz ponude T.D.A. , započnu neki od programa edukacije ili se upute na destinacije za ronjenje na bilo koje mesto u regionu ili svetu .

Sušтина je da zainteresovani pojedinac ili predstavnik grupe treba samo da popuni formular (upitnik-ugovor) u kome će sam navesti u koju svrhu će koristiti program i na koji period .

Nakon odobravanja pomenutog korisniku je omogućeno da momentalno koristi navedeno i isto otplaćuje u ratama na period koji je sam korisnik odredio , stim što je maksimalni period kreditiranja 12 meseci .

Isti princip se primenjuje i za klubove ili centre koji žele da osavremene svoju opremu ili podignu kvalitet svojih usluga . Na isti način predstavnik kluba ili centra popunjava formular u kome navodi svrhu korišćenja programa i nakon odobravanja je momentalno omogućeno korišćenje istog .

Za korišćenje programa nisu potrebne nikakve dodatne garancije ili procedure koje bi usporile ili onemogućile korisnika da koristi isti .

Program omogućuje :

- Kreditiranje nabavke opreme i osnovnih sredstava iz programa Akademije ili nekog drugog programa koji je korisniku potreban
- Kreditiranje edukacije ili školovanja iz programa **T.D.A.**
- Kreditiranje ekskurzija koje **T.D.A.** ima u programu ili na neke druge lokacije na koje korisnik planira da ide sam ili sa grupom

Program omogućava da zainteresovani predlože i proširenje programa u smislu da u istom nisu navedene usluge koje bi korisnik želeo da iskoristi , pri čemu će se isto odmah razmotriti i uvrstiti u program kako bi se izašlo u susret željama korisnika .

Svi programi koje **T.D.A.** ima u ponudi moći će se uskoro pogledati na portalu www.tdaacademy.com gde će se korisnici moći brzo jednostavno informisati o svemu što **T.D.A.** ima u ponudi .

I naravno pozivamo Vas da posetite naš novi Show Room u III Bulevaru br. 1 lokal 33, na Novom Beogradu , u kome se možete prijatno opustiti , družiti i upoznati se sa našom širokom ponudom i paletom proizvoda .

Ronilački klub "Nemo"

- ronilački kursevi
- stažna ronjenja
- ronilački kamp

064 123 93 53

065 333 64 57

Pomoć-prevencija-edukacija-osiguranje

DAN EUROPE BALKANS

Belgrade, Serbia

Informacije: +381 11 24 71 040

NACIONALNI ALARM BROJ: +381 63 39 88 77

E-mail: balkans@daneurope.org

website: www.daneurope.org

www.extreme-med.com

CAULERPA RACEMOSA

Otkrivene nove lokacije u Crnoj Gori!

Neprozirne folije, koje su postavljane na lokacijama u Budvi nisu se, na žalost, pokazale efikasnim u sprečavanju agresivnog širenja ove invazivne vrste koja preti da ugrozi biodiverzitet čitavog Mediterana. U iščekivanju rešenja za problem, na ronioce, nautičare i ribare apeluje se da zapamte izgled alge i nastave da prijavljuju nove lokacije ovog opasnog organizma.

Institut za biologiju mora iz Kotora nastavio je, da u okviru projekta "Istraživanje rasprostranjenja alge *Caulerpa racemosa* u priobalnom pojasu Crne Gore", prati prisustvo ove invazivne vrste u ovom delu Jadrana. Projekat, koji su zajednički finansirala tri republička Ministarstva - Ministarstvo zaštite životne sredine i uređenja prostora, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i Ministarstvo prosvjete i nauke - sproveden je tokom 2005. i 2006. godine. Ove godine, tim Instituta ponovo je obišao poznate lokacije i potvrdio još jednu manju lokaciju, u blizini već postojeće na tunji između kopna i ostrva Sveti Nikola kod Budve. U Crnoj Gori je, do sada, prema rečima Višeg naučnog savetnika, mr Vesne Mačić, Institut registrovao i potvrdio ukupno šest lokacija, i to: dve kod Budve, u uvali Veslo, uvali Mirište, na rtu između Mirišta i Žanjica i kod ostrva Mala Gospa. Nijedna lokacija južno od Budve za sada nije prijavljena. Podršku u otkrivanju novih lokacija, obezbedila je nevladina organiza-

Prema najnovijim podacima Instituta za biologiju mora iz Kotora, u Crnoj Gori alga *Caulerpa racemosa* pokriva površinu od 864m², dok je površina zahvaćena ovom algom 3,8ha. U smislu pokrivenosti, sve do sada otkrivene lokacije alge u Crnoj Gori spadaju u prvi red naseljenosti, što znači da pokrivaju površine manje od 1000m². Drugi nivo podrazumevao bi da alga pokriva od 1000 m² do 10ha, dok se lokacijama trećeg nivoa smatraju one koje pokrivaju preko 10ha morskog dna. Inače, alga uvek raste tako što formira jedno glavno naselje i nekolicinu manjih u njegovoj okolini. Kada se spoje krajnje ivice svih rubnih, tzv. satelitskih naselja dobija se «zahvaćena površina».

cija Mediteranski centar za ekološki monitoring. U okviru projekta "Caulerpa alarm

centar Crne Gore", američki konzulat u Podgorici finansirao je akciju ove grupe entuzijasta da se odštampa i distribuiraju 20.000 brošura i plakata. Tokom leta 2006, više od polovine ovih brošura distribuirano je u ronilačkim kampovima, prodavnicama opreme za podvodne sportove, u marinama, kancelarijama Lučkih kapetanija, sa ciljem da se što više osoba koje su u direktnom kontaktu sa morem obuče da prepoznaju ovu algu.

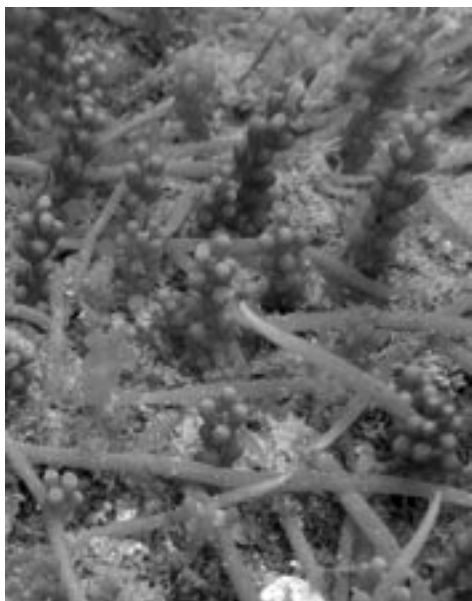
Na brošurama je takodje prikazana i *Racemosa*-ina "zla rođaka", alga *Caulerpa taxifolia*, čije je prisustvo potvrđeno na tri lokacije u susjednoj Hrvatskoj, zbog straha da bi se ova, kako se veruje, genetski modifikovana verzija ove alge mogla uskoro pojaviti i u Crnoj Gori. Fotografije obe alge ustupljene su nam iz arhive Instituta za oceanografiju i ribarstvo iz Splita. Projekat su podržala Ministarstvo turizma Crne Gore i Ministarstvo zaštite životne sredine i uređenja prostora.

Jedini poznati "lek" za *Racemosa*-u- uporavanje njenog rasta uz pomoć crnih, neprozirnih folija - nije dalo očekivane rezultate na lokacijama kod Budve, koje su lokalni ronionci prekrili 2004. i 2005. Institut iz Kotora je, stoga, u septembru mesecu, dao javnu preporuku da više nema potrebe da se pokušava sa ovim načinom saniranja problema. Apelovano je, međutim, da ne treba odustajati od prijavljivanja i kartiranja novih lokacija.

CAULERPA RACEMOSA

Caulerpa racemosa i *Caulerpa taifolia* rastu na svim tipovima morskog dna, od površine do 60m (*Racemosa*) odnosno 100m (*Taxifolia*). *Racemosa* je u Sredozemlje ušla prokopavanjem Sueckog kanala, kao Lessepski migrator sa ostalom florom i faunom tropskih mora dok je do njenog prenamnožavanja došlo tek od '90-ih godina. *Taxifolia* je u Mediteran dospela pranjem akvarijuma u Monaku.

Guste kolonije ovih algi prekrivaju postojeće morske biljke i životinje. Obe alge rastu brzinom od jednog centimetra dnevno. Na zahvaćenim lokacijama dolazi do postepenog urušavanja celokupnog ekosistema: biljke se guše, riblji fond se smanjuje, a oblast pokrivena ovim algama dobija izgled zelenih pustinja. Ideja da bi se prisustvo ovih dveju algi moglo regulisati uvođenjem novih organizama koji bi se njima hranili, nije izvodljiva, jer je zabranjuju međunarodne konvencije. Postoji, naime, prevelik rizik da bi ti organizmi umesto da reše, mogli sami da prerastu u problem. Zbog njihovog pogubnog uticaja na zivi svet u moru, štampa je ove dve alge nazvala "tumor Mediterana", odnosno "alga ubica."

nosti od ovih algi, te da je kupanje u moru gdje ova alga raste apsolutno bezbjedno. Međutim, kako ova alga brzo raste i prekriva morsko dno, a ni jedan autohtoni organizam se ne hrani njom, dolazi do poremećaja u ravnoteži i promjena u strukturi živog sveta "zaraženog" područja.

Za sada, na žalost, nema izgleda da će *Racemosa* da uspori svoj rast, niti je nađeno neko efikasno sredstvo za njeno uništenje, ocenjuje mr Mačić. Ipak, naučni krugovi iz svih zemalja (Crna Gora, Hrvatska, Albanija, Italija, Kipar, Malta, Grčka, Francuska,

Španija, Liban, Egipat, Sirija, Tunis, Turska i Izrael), koji se intenzivno bave ovim problemom, apeluju da je neophodno da se kartiraju sve dostupne lokacije ove alge. Jer, treba biti spreman za trenutak kada se do rešenja dođe. Bilo da to rešenje pronađe čovek, koji se može smatrati odgovornim za širenje ovih invazivnih organizama, ili da način za odbranu pronađe sama Majka priroda.

Lidija Popović,
partiparol projekta

"*Caulerpa* alarm centar Crne Gore"

Na logično pitanje šta se može učiniti osim da se širenje ovog opasnog organizma zapanjeno posmatra, prati i beleži, odgovor bi verovatno moglo da ponudi iskustvo Hrvatske, gde se ljubitelji mora i naučnici *Racemosa*-om bave i sa njom se bore još od 2000. godine. Nakon niza bezuspešnih pokušaja da problem reše postavljanjem folija, naučnici su preporučili da uklanjanje alge ima smisla samo u oblastima od izuzetnog kulturnog i prirodnog značaja, poput Velikog jezera u Nacionalnom parku na ostrvu Mljetu i Kornata. Proglašenje ovakvih lokacija u akvatorijumu Crne Gore još uvek je na nivou projekata. Ipak, postoje indicije da će ovi projekti uskoro zaživeti, odnosno da će ovakve lokacije uskoro biti proučene, definisane i zakonski zaštićene.

Kao preporuka ostaje da se u oblastima gde je prisustvo alge potvrđeno treba ponašati veoma pažljivo, jer je svaki djelić alge, koji morska struja prenese na novu lokaciju, sposoban da formira novu jedinku. Važno je istaći da, za čoveka, nema direktne opas-

Kampanja informisanja javnosti o prisustvu invazivnih algi iz roda *Caulerpa*, kao i aktivnosti Instituta i velikog broja dobrovoljaca koji su pomogli da se naše aktivnosti odvijaju uprkos problemima, trebalo bi da se nastave na proleće 2007. Kontakt telefoni: mr Vesna Mačić iz Instituta za biologiju mora tel 067562184 i *Caulerpa* Alarm Centar Crne Gore 069 676639.

Podmornica NEREIDA

Nereide su kćeri dobrog starca mora, Nereja i njegove žene Doride, koje su volele da pesmom uveseljavaju mornare

Nedeljno pre podne, ja u svojoj omiljenoj šetnji po buvljaku pijace Kalenić. Debela ciganka rasprostrla sve ono što je prethodnih sedam dana pokupila po kontejnerima a misli da se može unovčiti. Tu, na prostrtim novinama, koje su takođe iz nekog kontejnera, ima svega: i starih razglednica, i pokvaren fen i ... Gospodin u zgužvanom sakou čuči ispred mene i sa pažnjom razgleda nešto u celofanskom omotu. Vidim da su to slajdovi velikog profesionalnog formata. Pitam se kako su oni stigli na ovo surovo mesto kada znam da svaki profesionalac ljubomorno čuva sve što je snimio. Gledam preko ramena čoveka sa zgužvanim sakom i u sekundi, dok ih i dalje okreće, ugledam ronioca u crvenom odelu sa žutim bocama na leđima na nekom potopljenom brodu. U glavi uzbuna. Spreman sam da mu ih otmem ako bude hteo da ih kupi. Čovek još jedno prelista desetak komada i nezainetresovano ih vrati na stare novine. Bio sam brži od geparda. Slajdovi još nisu stigli da padnu jedan preko drugog, a već su bili u mojim rukama.

„Koliko je ovo para?“, čvrsto ih stiskam u ruci. Stara debela ciganka me pronicljivo gleda i razmišlja koliko da kaže da bi dobila više nego što je očekivala, a da ne kaže nešto zbog čega bih ih ja vratio nazad i otišao. „Daj, gospodine, stotku i nosi ih.“ Vadim stotku i polako mi ruke podrhtavaju, dao bih ja i hiljadarku.

Pomeram se u stranu, sa nestrpljenjem brišem prašinu sa celofana, prebiram slajdove tražeći onaj s roniocem u crvenom odelu. Dižem ga

prema suncu - divan slajd! Na sledećem je grupa ljudi, a jedan od njih u mornarskoj majici. Snimljeno je izbliza, gro plan, jasno se vide lica. Ovaj u majici mi se čini poznatim. Mislim, mora da sam suviše uzbuđen zbog onog ronioca u crvenom odelu. Gledam ponovo taj lik u mornarskoj majici, ne verujem svojim očima, ponovo brišem celofan, ponovo gledam i sada sam siguran! To je moj dobar drug, to je Franjo Zeljak iz vremena kada je bio ronilac u RM. Ko su ovi pored njega, opet gledam pažljivo i sada prepoznajem drugog ronioca iz RM pokojnog Matu Kolara, a pored njega Dragiša Ko-

privica i Slavko Bogdanović – sve moji dobri drugovi. Ima ih tu još, ali ja ih ne poznajem. Na sledećem slajdu je ronilac na nekoj olupini, na idućem ronilac u odelu dodaje lobanju bolničaru u belom mantilu sa belom kapom i gumenim rukavicama. Još jedno poznato lice. Na sledećem slajdu stoji u vodi do članaka u majici i pantalonama. Kod njegovih nogu vidi se ronilac koji je u nekom otvoru ... Sada sam siguran. Da, to je, kao i na prethodnom slajdu, Pero Draganović, jedan iz plejade legendarnih ronilaca RM, takodje moj dobar prijatelj koji mi je otkrio davnih osamdesetih godina sve tajne potopljenog broda Baron Gauch. Ali, pitam se gde su to oni, gde je to sve snimljeno...? I setih

se Franjine priče ispričane jedne noći u Splitu uz Plavac i srdele, o Palagruži i potapanju italijanske podmornice *Nereida*.

Avgusta 1915. godine austrougarski izviđački hidroavion po povratku u Kumbor doneo je vest da je na otoku Palagruža, odmah ispod svetionika, video usidrenu neprijateljsku italijansku podmornicu. Zadatak da je pronadje i uništi dobio je Georg fon Trap, zapovednik austrougarske podmornice *U-5*. Karlo Del Greko, komandant *Nereide*, opažene italijanske podmornice, znao je da će se vrlo brzo pojaviti neprijatelj nakon što ih je otkrio hidroavion. Motori su upaljeni, posada je bila pod uzbunom, i samo se čekala komanda da se zaroni. *U-5* se približavala. Istovremeno su se opazile, istovremeno su zaronile i istovremeno su ispalile torpeda. *Nereida* jedno, a *U-5* dva.

Mnogo godina kasnije u svojim memoarima Georg fon Trap je opisao taj 5. avgust 1915. godine: „Padala je kiša, more je imalo 6 bofora. Talijani su nas spazili i prvi su opalili. Čujem zvuk elise torpeda... Bog nek' nam se smiluje.“ *Nereidino* torpede je promašilo cilj. I prvo torpede sa *U-5* je nestalo u moru, ali drugo nije. Odjeknula je eksplozija i *Nereida* je otišla u plavu grobnicu. Sa komandantom Karlom Del Grekom, fjorentinskim plemićem na dno je otišlo i šesnaest mornara. Jedan član posade koji je u momentu zaranjanja podmornice bio na ostrvu, preživeo je. U dubokoj starosti umro u Firenci nikada ne objasnivši zašto nije bio u podmornici iako je bila data uzbuna. *Nereida* je u vreme potapanja bila savremena podmornica dugačka 41 metar i imala je tri torpedne cevi, jednu umesto topa na palubi. U površinskoj vožnji dostizala je brzinu od 14 čvorova, dok je pod morem mogla da dostigne 12 čvorova.

Njena težina bila je 400 tona a porinuta 480 tona. Bila je izgrađena u Brindiziju 1913. godine.

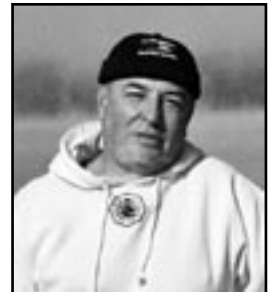
Skoro šest decenija kasnije, na molbu Ministarstva inostranih poslova Italije, doneta je odluka da se *Nereida* podigne sa dna i da se dotegli u Split. Taj zadatak je obavio Specijalni odred za spasavanje RM (24 ronilaca, ukupno 50 članova posade) na čelu sa kapetanom fregate Francom Hočevarom, i uz prisustvo ekipe snimatelja i novinara RAI (Italijanska radio televizija) koju je predvodio Dr. Andrea Pituruti.

Ponos RM, spasilački brod *Spasilac*, poznat inače kao *Spaho*, isplovio je iz luke Lora u ponedjeljak 22. maja 1972. godine u 10 časova na zadatak.

Posle 12 sati plovidbe stigli su na poziciju na kojoj je ležala *Nereida*. Dubina je 35 metara. Ronilačke pare počinju prvo sa pozicioniranjem same olupine a onda i sa pripremnim radovima za podizanje. Uz nadljudske napore, uz more koje nije uvek bilo naklonjeno, uz pucanje sajli i koje-kavih peripetija, posle punih 57 godina počivanja na dnu, *Nereida* je 8. juna 1972. godine u 17.30 ponovo izronila. Dr. Andrea, vođa italijanske ekipe ronilaca i novinara je tom prilikom izjavio da se divi ronilcima RM koji su obavili jedan pre svega humani zadatak uz izuzetni napor i da se dokazala njihova vrhunska obuka koju su stekli u Odesi, mada imaju slabiju opremu nego Italijani. U *Nereidi* su pronađeni ostaci desetorice članova posade, jer do ostalih nije moglo da se dođe. Nađeni su i lični predmeti posade: dvogled i teleskop na tronožcu, uniforme, fotografije. Pronađena je i pramčana zastava koja se danas čuva u muzeju u mestu Santorio di Redipuglia. Po posmrtno ostatke doplovio je italijanski minolovac *Mogano* i preneo ih je u Brindizi gde su uz najveće vojne počasti sahranjeni. Komandant Karlo Del Greko je posmrtno proglašen nacionalnim herojem.

Podmornica *Nereida* je svoj konačni kraj doživela u rezalištu Brodospasa.

Ovu priču ispričao, po sećanju Franje Zeljaka i dnevniku Miše Mustapića, Zoran Radoičić, ronilački instruktor i arhivar ronilačke istorije.

DIVING CENTER
POSEIDON
 DIVERS

+381 63 201939

+381 69 266399

poseidon.divers@yahoo.com

KOČA FORTUNAL

Piše: Ivan Urošević, CMAS M1

- Ribari pričaju da se u olupini još uvek nalazi nekoliko desetina hiljada maraka, koje su pripadale vlasniku broda i koje još uvek niko nije pronašao.

dubini od 40 do 52 metra, uz samu strmu obalu uvale Tvrdo Zalučje. Struja je slaba i površinska, a vidljivost gotovo uvek vrhunska. Na skici lokacije se jasno vidi da je za kraj ronjenja planiran obilazak jedne spilje duge 40m, a na dubini od 5m. Pravo malo iznenađenje za sve ronioce. Poslednja

javlaju znaci propadanja. More uzima svoje. Unutar broda još su vidljive knjige, instrumenti, šporet, čaše, flaše i odeća. Na pramcu je jasno uočljiva velika rupa koja je posledica udara u obalu. Pošto je Fortunal relativno mala olupina, relativno se brzo može pogledati sa svih strana tako da se na ovoj pozicije uglavnom ne rone dekompresiona ronjenja. Ipak zbog dubine, praksa je da se na ovaj zaron vode samo iskusniji roniooci, koji dobro poznaju more i ronjenje na većim dubinama. Ali, sve jedno, izgubljene marke nesretnog vlasnika kočice, još uvek niko nije pronašao.

Info:

+381 65 613 57 06

+385 99 680 46 64

Prolazi već druga nedelja ronjenja na Visu, a još uvek nije bilo prilike da se obiđe jedna od najlepših Viških olupina – kočica Fortunal. Bura koja neprestano duva, danima ga krije od radoznalih ronilaca. Eto prilike da se popriča sa lokalnim ribarima i saznaju detalji pomorske nesreće u kojoj je stradao, ovaj lepi, 25 metarski brod. Vraćajući se iz višednevnog ribarenja, umorni ribari su dremali u potpalublju dok je jedan od njih navigao u pravcu Viške obale. U toku vožnje, i sam je zadremao, a brod je vođen autopilotom punom brzinom udario u obalu, ubrzo potonuvši. Sticajem sretnih okolnosti, Jadran je ovaj put bio milostiv jer je u svoje dubine uzeo samo brod. Ime ga možda nije sačuvalo, ali je zato ipak donelo sreću njegovoj posadi. Konačno se vreme stabilizovalo, pa su počele pripreme se za ovaj zahtevan zaron. Na brifingu saznajemo da se brod nalazi na

provera opreme i zaron počinje. Na ivici zida od 18m, virim preko kaskade u potrazi za siluetom broda i vidim nestvarnu sliku: olupina drvenog broda leži na jednom malom kamenom ispustu u podnožju zida, malo nakrivljena na levu stranu, sa mrežom koja se i dalje nalazi zategnuta preko kрана. Sve je na svom mestu – sirena na jarbolu, antena radara, reflektori ... Pošto je brod napravljen od drveta, lagano se na njemu

ZA KORAK ISPRED

BCD za ronioce-putnike

Prateći potrebe potrošača, MARES-ovi inženjeri i dizajneri su na tržište lansirali dva nova BCD-ja koji svojim konceptom odgovaraju ronionicima koji dosta vremena provode na putovanjima. Većiti problem ronilačkog prtljaga sada je malo ublažen. Aliikai i Icon su novi kompenzatori plovnosti koje u nekoliko poteza možete spakovati u vašu putnu torbu ili manji ranac. Aliikai na havajskom znači "Kraljica mora", što odmah nagoveštava da je ovaj model namenjen ženama ronionicima. Veoma je lagan, neverovatno komforan, siguran i naravno prelep. Ugrađen mu je MRS sistem sa integrisanim tegovima. U džepove (L veličine) staje po šest kilograma tegova, a sa zadnje strane, uz pojas koji drži bocu, moguće je ubaciti još dodatnih šest kilograma. Muška verzijanta ovog BCD-ja ima naziv ICON i osim spartanskog rasporeda boja nema drugih razlika. Oba proizvoda savršeno pristaju uz ronica pružajući mu veliku slobodu pokreta, udobnost i sigurnost. Ronjenje uz ovu opremu predstavljaće vrhunski doživljaj. Obilje čeličnih D-ringova, karabina, potpuno nezavisan sistem samara, roll up džepovi pružaju velike mogućnosti da na BCD postavite još dodatne opreme po vašem izboru (na primer neki nož iz kolekcije MARES FORCE). Unutar kompenzatora plovnosti nalazi se dvostruka vazдушna vreća koja omogućava siguran uzgon.

Novi kompjuteri

Veoma uspešan model Nemo, dobio je dva naslednika: NEMO WIDE i NEMO SPORT. U oba kompjutera je instaliran najnoviji Mares - Wienke RGBM algoritam. Korisnici mogu baterije samostalno menjati. NEMO WIDE karakteriše širok displej na kome se podaci o ronjenju ispisuju krupnim brojevima. Veoma je kontrastan, tako da

se može čitati i pod uglom od 170°. Na njemu se nalaze četiri tastera pomoću kojih je upotreba ovog kompjutera laka i jednostavna. Moguć je update softvera, a profile ronjenja preko interfejsa skidati u PC. NEMO SPORT je redizajnirana verzija dobro poznatog kompjutera. Novi dizajn je pre svega namenjen onima koji osećaju potrebu da svog najvernijeg, ronilačkog para nose svakodnevno sa sobom. Softverski je potpuno identičan kao prethodna verzija NEMO računara. Na oba ronilačka kompjutera nalazi se mineralno staklo otporno na ogrebotine. Više o novim MARES kompjuterima možete pročitati u našem sledećem broju.

X-Vision LiquidSkin

Primena novih materijala se ovaj put ogleda u potpuno novoj vrsti silikona koji se koristi u izradi ronilačkih maski. Tačnije, primenjene su dve vrste silikona različite tvrdoće. Rezultat toga je idealno prijanganje maske uz lice ronioca bez karakterističnih tragova posle ronjenja, mnogo lakše stiskanje nosa i izjednačavanje pritiska, a sve to uz primenu nealergijskih materijala. Ova vrsta silikona je 45% mekša i 270% elastičnija od silikona koji je ranije korišćen. Liquidskin je zaštićen MARES patent sa kojim je ovaj proizvođač još jednom pokazao zašto je broj 1. u svetu ronilačke opreme.

CALYPSO GROUP
011 322 22 32, 063 309 007
www.mares.com
www.mares.co.yu

BARE:FIT IS EVERYTHING-DA SVE BUDE NA SVOM MESTU!

Bez obzira na Vaše ronilačke sposobnosti, nesumnjivo je da volite komfor prilikom ronjenja. Za komfor u ronjenju, BARE odela igraju veliku ulogu... da biste obezbedili najbolje moguće iskustvo, najvažnije je imati u vidu da odelo koje nosite u potpunosti odgovara liniji Vašeg tela.

Iz tog razloga, BARE za većinu svojih modela nudi 27 različitih veličina za muškarce i žene, od kojih će jedan sigurno savršeno prionuti uz Vaše telo. Pored velike ponude veličina, nove tehnologije koje su sa sobom donele i nove materijale, sa izuzetno velikim koeficijentom elastičnosti će dodatno povećati udobnost pri ronjenju u modelima BARE odela. Ovi materijali su usavršili dobro poznata, anatomske krojenja odela BARE-FIT.

Inovacije kao što su **HYDROSTRETCH**, novi **PROGRESSIVE STRETCH** koncept, patentirani **ATR (Automatic Torso Recoil)** sistem, **NST (No Stitch Technology)**, su implementirane u BARE odela.

SUVA ODELA

U ponudi suvih odela razlikujemo dve linije, odela izrađena od neoprena različitih stepena kompresije, i odela izrađena od troslojnog nepropusnog materijala zvanog „Trilaminat“. Obe linije sadrže po dva sistema, **PRO DRY** – verzija sa oblačenjem odela kroz rameni rajsfelšlus, i **TECH DRY** – verzija sa oblačenjem kroz grudni deo sa ATR sistemom. Naravno, sva odela mogu biti poručena sa različitim tipovima manžetni, džepova, različitim pozicioniranjem ventila.

Uz odela, nudimo i veliki izbor pod-odela izrađenih od originalnog „Thinsulate“ materijala, kako za tople, tako i za hladne vode.

MOKRA ODELA – debljine od 5mm do 7mm

Ovaj proizvođač je razvio posebnu liniju mokrih i polu-suvih odela za ronjenje u hladnim vodama, što i jeste najčešći slučaj u našoj i okolnim zemljama. Jednoslojna odela linije **ALPINE** od pet i sedam milimetara i dvoslojna odela linija **ARCTIC** i **VELOCITY** od po 5mm ili 7 mm će obezbediti termalnu zaštitu tokom dužih zarona u hladnim vodama. Dodavanjem „Thermalskin“ prsluka sa ili bez kapuljače, dobija se polu-suvo odelo, koje će u velikoj meri smanjiti protok vode ispod odela u predelu ekstremiteta, i blokirati put vodi u torakalnom delu tela. Zahvaljujući **PROGRESSIVE STRETCH** tehnologiji koja je primenjena na **VELOCITY** odelima, debljina neoprena od ukupno četrnaest ili više milimetara neće uticati na pokretljivost.

MOKRA ODELA – debljine od 2mm do 3mm

U liniji mokrih odela za ronjenje u toplim vodama ističemo tri modela debljine 3/2mm; **ATTACK**, **IGNITE** i dobro poznati **VELOCITY**, svaki od njih u dve dužine – sa dugim i kratkim rukavima i nogavicama.

ATTACK odela su pogodna za čestu upotrebu u ronilačkim centrima zbog robustnosti neoprena od kojeg su izrađena, kao i svoje veoma povoljne cene.

IGNITE modeli će pružiti udobnost zahvaljujući **HYDROSTRECH** panelima koji su implementirani na pažljivo odabranim mestima. Oni poseduju i gumene manžetne koje će smanjiti izmenu vode na krajevima rukava i nogavica i okovratniku.

VELOCITY odela pružaju potpun užitek u ronjenju i ostalim vodenim sportovima zahvaljujući velikim površinama izuzetno elastičnog neoprena od kojeg su izrađena. Krajevi rukava i nogavica kao i okovratnik, završeni su robustnim teflonskim manžetnama.

Uz svu navedenu opremu, sa zadovoljstvom Vam nudimo i veliki izbor torbi za opremu, čizmica, čarapica, rukavica, kapuljača, majica za zaštitu od vetra, hladnoće i UV zraka, kao i posebnu liniju odela namenjenu najmlađima – **DOLPHIN** odela za decu do šest godina koja će im pomoći pri učenju plivanja i zaštititi od štetnih UV zraka.

Za porudžbine i kupovinu BARE opreme do 31.12.2006. odobravamo specijalan popust od 10%.

Detaljne informacije o proizvodima možete dobiti na adresi:

POLAR-SUB

Polar Klima d.o.o.
Bulevar vojvode Mišića 39a

Tel: 011 2060 523

Fax: 011 3692 683

Mob: 063 342 741

e-mail: polarsub@polarklima.co.yu

Ekskluzivni zastupnik i distributer za Srbiju, Crnu Goru, Bosnu i Hercegovinu i Makedoniju.

dive gear

BARE

DRYSUITS neoprene

od 603 €*
-10%

DRYSUITS trilaminat

od 775 €*
-10%

WETSUITS 5 - 7 mm

5mm od 166 €*
7mm od 199 €*
2x7mm od 265 €*
-10%

WETSUITS 2 - 3 mm

Shorty od 52 €*
Full od 76 €*
-10%

*u cenu je uračunat PDV

SPECIJALNA PONUDA DO KRAJA GODINE!!! **10%** popusta!
Za sve porudžbine i kupovine do 31.12.2006. odobravamo

Ekskluzivni uvoznik i distributer za Srbiju, Crnu Goru, Bosnu i Makedoniju:

Veleprodaja i maloprodaja
Bulevar vojvode Mišića 39a 11000 Beograd
Tel: +381 11 2060 523
Fax: +381 11 3602 683
Mob: +381 63 342 741
E-mail: polarsub@polarklima.co.yu

BARE **POLARSUB**

By Polar Klima d.o.o.

posebni uslovi za klubove i veće porudžbine!!!

DOWNUNDER RESOURCES LTD. & HOBOTNICA DIVING CENTER

DAILY SCUBA CRUISING SCUBA DIVING COURSES DEEP SEA FISHING
YACHT CLUB "JUG", MARINA BAR, 85000 BAR - MONTENEGRO

tel. + 381 69 495604; + 381 63 7098880
e-mail: info@divemontenegro.com
www.divemontenegro.com

SUPPLIER TEST
MAKO vs SEA SPRINTER

OCEANIC MAKO

Tehnički podaci:

- elektro motor
- elisa promenljivog koraka
- akumulatorske baterije
- vreme punjenja 4-24 časa (quick i full charge)
- autonomija 40 -120 min
- brzina 1.5 - 2.7 mph
- radna dubina do 40m

Dragan Jović,
PADI AI, CMAS
P3

“Pravi adrenalinski šok! Neverovatno je koliko je MAKO brz. Pokušao sam da ga držim samo rukama, ali to je jako naporno. Morate biti vezani za njega.”

Ronilački brod “DOWNUNDER”, Bar - Septembar 2006.

Ekipa sa ronilačkog broda “DOWNUNDER” je još jednom potvrdila da je u ronjenje neophodno stalno ulagati i širiti ponudu svojih usluga. Razlog za ovu posetu bio je više nego jasan: podvodni skuteri OCEANIC MAKO i DACOR SEA SPRINTER. Dan je bio sunčan, bez vetra, a more ravno i toplo. Idealni uslovi za uporedni test ove dve zanimljive sprave.

Skuteri su stajali na zadnjoj palubi broda “DOWNUNDER”. MAKO je izrađen u plavoj, SEA SPRINTER u žutoj boji. Pažljivo zagledamo svaki detalj i primećujemo da su kućišta izrađena od prvoklasne “heavy-duty” plastike. Finalna obrada je vrhunska. Postoji očigledna razlika u konstrukciji, u smislu oblika samog skutera. Dacor-ov model je zaobljeniji, nežnije konstruisanih ivica, dok kockasta prednja strana Oceanic-ovog skutera prilično iznenađuje. Kod oba modela je konstrukcijski, na vrhu, uklopljena gumirana drška za nošenje što se pokazalo vrlo praktično. Komande su na SEA SPRINTER-u postavljene na prednjem delu, dok su na MAKO skuteru nalaze pozadi. Ronioca koji se nalazi na skuteru ovakav raspored komandi “tera” da ga drži ispod svoga tela. Na oba modela dugme za start je neophodno sve vreme držati pritisnuto, jer u trenutku puštanja dolazi do zaustavljanja. Kod SEA SPRINTER-a je dodata i kočnica startovanja elise da ne bi došlo do neželjenog uključivanja. Ovo je dobra mera bezbednosti. Oba proizvoda imaju na sebi postavljenu alku od nerđajućeg čelika kojom su ronilac i skuter povezani. Elise su fizički odvojene zaštitnim prstenovima, a kod SEA SPRINTER-a i plastičnom mrežom sa prednje strane. Na zadnjoj strani, elise sa tri kraka su otvorene. Jedna, od kako se kasnije ispostavilo, značajnijih razlika u elisama je podešavanje uglova propelera. Kraci elise na MAKO skuteru imaju 9 različitih položaja za podešavanje, a kod SEA SPRINTERA to moguće izvesti samo u tri položaja. Prednji poklopci su pričvršćeni sa po četiri kvalitetne kopče koje se lako i sigurno otvaraju i zatvaraju. Ispod se nalazi pogonski akumulator. Vodonepropusnost je osigurana dvostrukim o-ringovima. Prethodne noći akumulatori su napunjeni, tako da je test ronionicima Draganu Jovoviću (PADI AI, CMAS P3) i Željku Dragutinoviću (PADI AI, kapetan broda “Downunder”) ostalo da uđu u vodu. Na površini oba skutera su pozitivno plovna. Nije im potreban dodatni balast. Elise se žestoko okreću vukući za sobom ronioce. Dakle ove skutere je moguće koristiti i u ronjenju na dah i snorkeling-u, jer jednako dobro funkcionišu i na površini i pod vodom. Na deset metara oba skutera su još uvek blago pozitivno plovna, a na dvadeset skoro sasvim neutralne plovnosti. Maksimalna radna dubina za oba modela je 40 metara. Skuteri sa ronionicima su sa lakoćom klizeli kroz plavetnilo. Oba test ronice su na sebi imali boce od 18 litara, i približno istu količinu tegova. Tada je ronilac na MAKO skuteru promenio ugao krilaca na propeleru i skuter je skoro udvostručio brzinu! Nakon 45 minuta jurcanja ispod površine mora, oba ronioce su lagano izronila. Višak adrenalina nije mogao da im skine osmeh sa lica ... Ronjenje sa skuterima je u stalnoj ponudi ronilačkog broda “DOWNUNDER”. Više informacija možete dobiti na sajtu www.divemontenegro.com (e-mail: info@divemontenegro.com) i na telefonima 069 495 604 ili 063 709 8880.

DACOR SEA SPRINTER

Tehnički podaci:

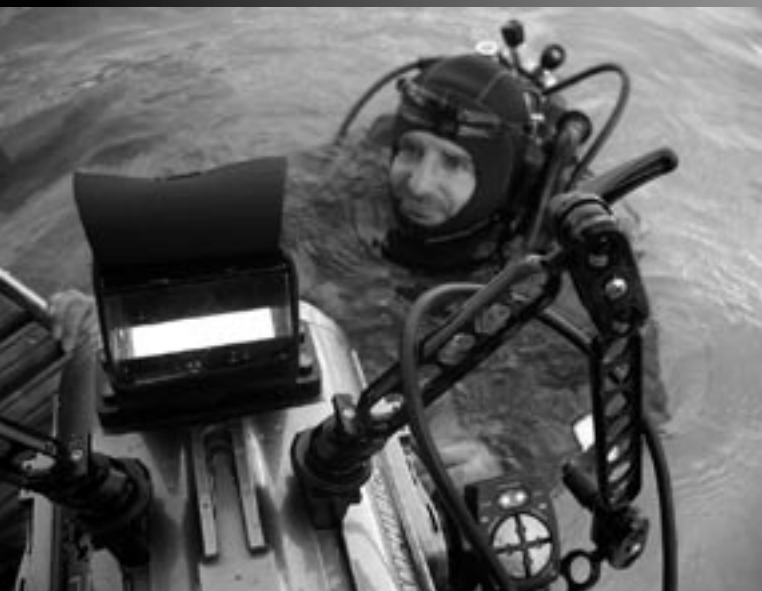
- elektro motor
- elisa trokraka
- zaštitni prsten i mreža
- sigurnosna kočnica
- aku baterije
- vreme punjenja 5-9 sati
- autonomija 90 minuta
- radna dubina do 40 m

Željko Dragutinović,
PADI AI

“ Sve je na svome mestu. Na komande reaguje trenutno i lako. Iako je sporiji od svoga suparnika, SEA SPRINTER je nesumljivo udobniji i jednostavniji za vožnju ”

Sredinom septembra ove godine, imao sam čast da "radim" podvodnu kameru za igrani film u ruskoj produkciji i za rusko tržište, pod imenom "THE BAY OF MISSING DIVERS". Podvodne scene smo snimali u Crnoj Gori kod Bara. Neki delovi filma su snimani u Holivudu i Španiji, a neki u Moskvi. Posebna zanimljivost vezana za ovaj projekat je i to što je to prvi igrani film u ruskoj kinematografiji koji je sniman pod vodom u relanim uslovima.

Na brodu DOWNUNDER proveo sam nezboravnih osam dana sa ruskom filmskom ekipom, a prilikom snimanja napravio sam 42 ronjenja u Mikovića pećini i na potopljenom brodu DAG. Na brodu smo imali brifinge i uvežbavali podvodne scene sa dublerima.

ORDEN

Vreme nas je poslužilo u neku ruku, pa je ceo taj boravak bio još prijatniji za sve nas. Moram da kažem da je hrana na brodu koju je spremio kapetan Željko, bila izuzetno dobra i da je u mnogome doprinela celokupnom uspehu ove ekspedicije. Svaki dan smo jeli neke njegove specijalitete i jedva čekali da dođe vreme za ručak. Ovim putem mu se iskreno zahvaljujem i na neki način i zavidim što tako divno kuva, jer, kao što sam mu i više puta rekao na brodu, ne mora da se ženi. Dobroj atmosferi najviše je doprineo i G-din Milorad Đurašević - Mikele, naš kolega instruktor ronjenja sa Svetog Stefana koji je bio zadužen za kulturno zabavni život filmske ekipe.

Snimanje je proteklo bez nekih većih problema, osim snimanja opasnih scena gde se, po scenariju, glavna junakinja davi u pećini i zapetljava u mrežu bez opreme. Gadno sam se preznojavao, ali sve je prošlo na kraju dobro. Dublerka Olga je to odlično odglumila, a tim za podršku se sve vreme brinuo o njoj. I scena sa mrtvakom (koga je glumio Saša) nije bila nimalo laka, pogotovo što je on morao da pluta bez maske i opreme po hodnicima podvodne pećine.

Snimao sam sa HD kamerom u fenomenalnom AMFIBICO kućištu, što mi je znatno olakšavalo rad. Rasveta je bila fantastična, počevši od one na kućištu pa do umetne rasvete, topla i hladna svetla, razni filteri ... itd. Za neke scene koristio sam i podvodne stativne kao i podvodnu komunikaciju sa rediteljem Kirilom koji

Sa snimanja filma "THE BAY OF MISSING DIVERS"

za kamermana

je bio na brodu i na preko ekrana pratio napredovanje snimanja.

Bilo je jako interesantno raditi sa profesionalnim timom koji je postavljao podvodne scene u pećini. Momci (sve profi ronionci) su vrlo vešto prenosili razne rekvizite koji su nam bili neophodni za snimanje nekih podvodnih scena u pećini. Najveće priznanje i divljenje sa moje strane su dobili kada su montirali ogromnu mrežu na nekim od prolaza u unutrašnjosti pećine. Bio sam oduševljen kako su spakovali veliku mrežu, a da im se nimalo ne zamrsi tokom postavljanja scene, koja je bila oko 100 metara unutar pećine. Isto tako su je i pokupili posle snimanja. Aljoša, Gena, Saša i Borja uspevali su svaki put da naprave sve što sam od njih tražio u vezi rasvete pod vodom, ili pak postavljanja raznih zamki i trikova pri čemu su koristili razne rekvizite.

Mnogo sam naučio radeći sa njima i trudio sam se da učestvujem u svim tim akcijama, iako sam bio plaćen samo za snimanje i nisam morao ništa drugo da radim. Za uzvrat, organizatorka Nastja i pomoćnik režije Nataša su se brinuli o svima nama kuvajući nam čajevе posle dugih ronjenja. Ova mlada filmska ekipa mi se jako dopala i po tome što su bili jako složni i kompaktni, trudeći se da svako radi svoj posao najbolje što može. Pod budnim okom producenta Larise, svi smo morali da budemo na visini zadatka.

Ono što ću pamtititi do kraja života je bio naš rastanak. Posle napornog dana provedenog pod vodom, zadnja scena

u pećini bila je završena. Sedeli smo u restoranu i večerali. Posle večere pregledali smo snimljene materijale i zadovoljni sa učinkom neobavezno ćaskali. Tu opuštenu atmosferu sam iskoristio da kažem par reči mojim ruskim prijateljima, kako mi je bilo lepo da radim sa njima i da se zahvalim na saradnji. Odjednom atmosfera se totalno promenila. Oni su počeli da aplaudiraju, zagrlili su me i povelu u kafanu. Počele su duge zdravice. U jednom trenutku na vratima kafane pojavio se Saša, a svi su se nakako učutili. On je teatralno prišao našem stolu i iz džepa izvadio zlatni orden ruskih pomorskih sila. To je bio jubilarni orden časti koji se dodeljuje zaslužnim vojnicima u čast 100 godina od postojanja ruskih podvodnih snaga (1906 - 2006 god). Prišao mi je i orden okačio na moje grudi. S punim čašama Rusi su mi nazdravili i čestitali. Bio sam zapanjen i totalno šokiran njihovim gestom. Gutao sam suze i odmahivao glavom, nemogavši ni reč da progovorim.

Sledeće jutro rusi su otputovali za Moskvu. Ja sam se avionom vratio u Beograd. Moram da priznam da su mi nekako vratili veru u život i ulili pozitivnu energiju. Ipak, postoje ljudi na ovom svetu koji imaju, pored svega ostalog i dušu ... slovensku dušu ...

Vlatko Taleski

AKCIJE S.D.T. SVET RONJENJA

Noćno ronjenje na Adi

Iako je spoljna temperatura bila svega 5° iznad nule, petnaestoro odvažnih ronilaca se skupilo na obali Savskog jezera. Mesto okupljanja je tradicionalno bilo kod

kafića Sunset, na Makiškoj strani jezera. Retki noćni šetači su sa nevericom gledali kako se ronionci opremaju i ulaze u vodu. Temperatura vode je iznosila prijatnih 19° Celzijusa, tako da se sa površine jezera izdizala izmaglica, koja je doprinosila pomalo mističnoj atmosferi. Zahvaljujući ljubaznom osoblju kafića Sunset na obalu je spuštana velika plinska grejalica da se ronionci ne bi smrzavali prilikom presvlačenja. Ronilo se u četiri grupe. Sa smanjivanjem temperature vidljivost se u jezeru znatno poboljšala. Te noći se jasno videlo do dva metra udaljenosti. Ispod površine, sve je vrvelo od života. Ronionci su imali prilike da iz neposredne blizine vide štuku, smuđeve, maniće, zlatne karaše, bandare i obilje bele ribe. Akcija je završena uz ognjište u Sunset-u gde su ronionci razmenjivali utiske uz kuvano vino i ostale tople napitke.

Pretraga i vađenje vanbrodskog motora

Gde je voda, tu je i posao za ronioce. Na Tamišu, tačno ispred legendarne kafane „Šaran“, jednom našem sugrađaninu je prilikom manevra izbegavanja čamca koji se kretao uzvodno, ispao motor u reku. Ronionci našeg kluba **Janez Krajc (MI)** i **Igor Đuriš (AOWD)** su vrlo brzo izašli na lice mesta. Nakon razgovora sa vlasnikom motora prikupljene su neophodne informacije za početak pretrage. U vodu je išao instruktor ronjenja Kranjc, dok je Đuriš bio na suvom, držeći ga na konopu. Iako je

vodostaj bio prilično nizak, Tamiš je imao snažan tok. Vidljivost se kretala od 30 cm do totalnog mraka. Temperatura vode je bila 9° C, a maksimalna dubina na sredini reke 5 metara. Dno Tamiša je prekriveno muljem debljine 20-tak centimetara, što predstavlja dodatnu smetnju pretrazi. Potencijalnu opasnost predstavljaju oborene grane drveća koje raste uz reku, za koje ronilac lako može zapeti. Nakon **60 minuta** pretraživanja, trud je urodio plodom. “Učinilo mi se da vidim nešto crvenkasto na dnu. Pomislio sam da je to još jedna kesa, ili krpa kojih je nažalost mnogo u koritu Tamiša. Međutim, kada sam je opipao, shvatio sam da je to elisa koja viri iz mulja! Tada sam, daljim pipanjem, “video” da je ceo motor osim elise već utonuo u mulj. Prava je sreća, da sam uspeo da pronađem tako mali deo motora, obzirom da ga je reka tako brzo zatrpala” – iznosi utiske instruktor ronjenja Janez Kranjc

Pronađena sandolina

Lepo vreme je krajem novembra izmamilo ronioce našeg kluba na obalu jezera Ada Ciganlija. U prepodnevnom satima grupa od **osamnaest ronilaca** se okupila na

makiškoj strani jezera. Ronilo se u četiri grupe od kojih je svaka imala svoj zadatak. Prva grupa su bili **OVD** ronionci koji su u okviru svoga kursa izvodili ronjenja u otvorenoj vodi. Drugu grupu su činili polaznici **AOWD** kursa koji su imali obuku iz podvodnog pretraživanja i vađenja. Treći po redu su bili **Rescue** ronionci koji su na jezeru demonstrirali vežbe spašavanja na vodi i pod vodom. U četvrtoj grupi su bili ronionci koji su ronili stažna ronjenja. Ada je nudila fenomenalne uslove za izvođenje svih planiranih akcija. Vidljivost je bila oko tri metra, boja jezera svetlo zelena, a temperatura 12° Celzijusa. Na površini

je bilo lepo sunčano vreme bez vetra. Sva planirana ronjenja su izvedena bez i najmanjeg problema, tačno prema ranijim dogovorima. Kurs za Rescue Diver-a su uspešno završili **Tijana Zec** i **Dejan Anđelić, Davor Zec**. Najviše uzbuđenja je bilo grupi Advanced Open Water Diver. Naime, oni su tokom svog zarona pronašli potopljenju sandolinu. Nakon obeležavanja objekta, pristupljeno je njegovom vađenju sa dubine od 8 metara. Uz pomoć ronilačkog lifta i vazduha koji je upumpavan u korito, sandolina je bez problema izneta na površinu odakle je dogurana u pliću vodu. U nastupu oduševljenja neki od ronilaca su morali odmah i da je provozaju po jezeru.

S.D.T. SVET RONJENJA ekipno prvi u Vojvodini

Našem klubu je ovo bio prvi nastup na apneškim takmičenjima. Apnea tim „Svet Ronjenja“ je nastupio u sastavu Tijana Zec, Ivana Orlović-Kranjc, Zoran Obrenović,

Uroš Ristić, Dejan Anđelić, Vladimir Šašo i Željko Dragutinović. Kapiten ekipe je bio Janez Kranjc. Cilj naše ekipe je bio da se oprobamo na jednom ovakvom takmičenju i da vidimo gde smo u odnosu na druge klubove. Uz malu pomoć sreće i uz veliko zalaganje i entuzijazam ronilaca, uspeli smo da osvojimo dve medalje i da ekipno budemo najbolji. Svi takmičari iz našeg kluba su na ovom takmičenju napravili lične rekorde, bez ijednog incidenta u našim redovima. Ovakav uspeh je nesumnjivo jedna velika stimulacija, koja će ronjenje na dah u našem klubu učiniti još popularnijim i masovnijim.

RONITE SA NAMA
jer mi ronimo cele godine!
S.D.T. SVET RONJENJA
svetronjenja@yahoo.com
011 322 84 28, 063 84 85 985

www.svetronjenja-sdt.org.yu

GENERALNI ZASTUPNIK ZA
SRBIJU, CRNU GORU,
BOSNU I HERCEGOVINU

Calypso GROUP
President Božana Ostojić

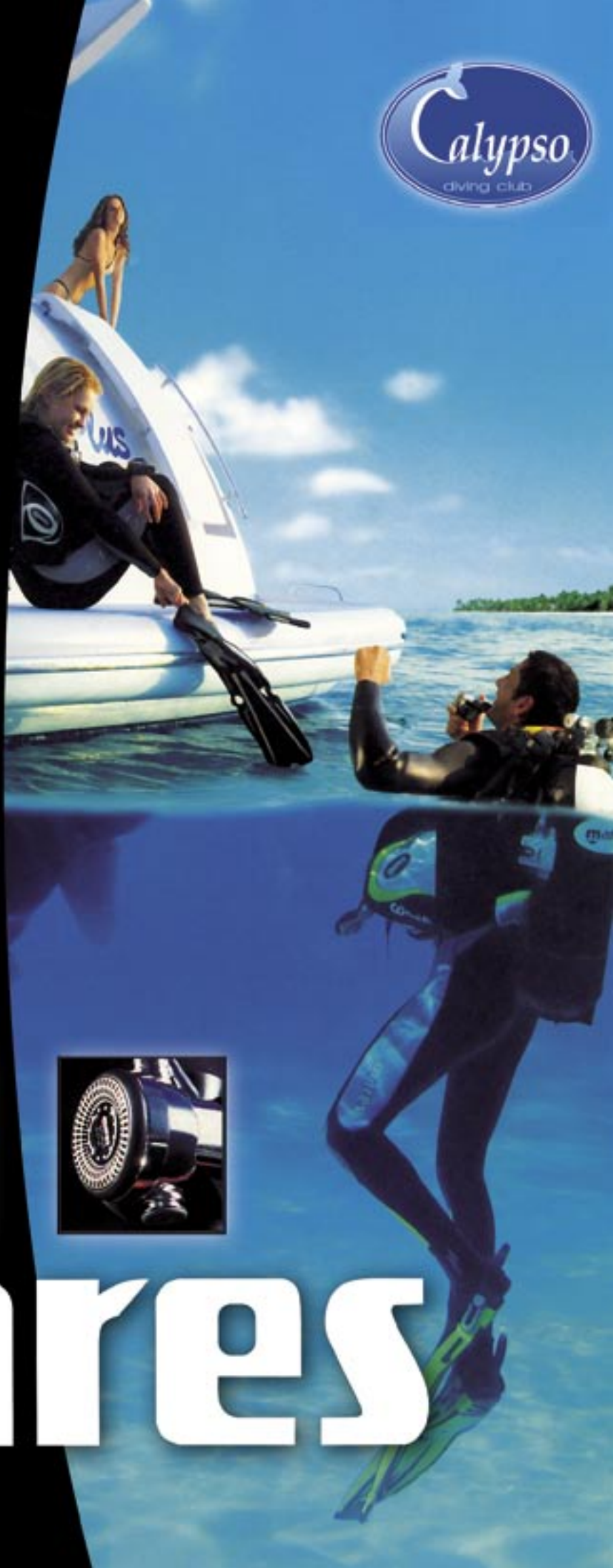
Bazen TAŠ, Beogradska 71
11000 Beograd

tel/fax
+381 11 32 222 32

mobile
+381 63 309 007

email
bozanao@hotmail.com

web page
www.mares.co.yu

mares

Zaboravite na keš i opustite se.

21 platna kartica, 260 ekspozitura, 120 bankomata,
pristup novcu 24 časa, 365 dana, bez provizije,
najpovoljnije kamatne stope – izbor je Vaši

21 PLATNA KARTICA
KOMERCIJALNE BANKE

KOMERCIJALNA BANKA

Sa nama je lakše